

UČITELJSKI TOVARIŠ

Glasilo avstrijskega jugoslovanskega učiteljstva

Vse spise, v oceno poslane knjige itd. je pošiljati samo na naslov:

Uredništvo Učiteljskega Tovariša
v Ljubljani, Frančiškanska ulica 6.

Rokopisov ne vračamo.

Vse pošiljatve je pošiljati franko.

Učiteljski Tovariš izhaja vsak petek popoldne
Ako je ta dan praznik, izide list dan pozneje.
Vse leto velja . . . 10.— K
pol leta . . . 5.— " " " "
četrt leta . . . 2:50 " "
posamezna številka po 20 h.

Za reklamne notice, pojasnila, poslana, razpise služb je plačati po 20 h za petit-vrsto.
Priloge poleg poštnine 15 K.

Za oznanila je plačati od enostolpne petit-vrste,
če se tiska enkrat . . . 16 h
dvakrat . . . 14 " "
trikrat . . . 12 " "
za nadaljnja uvrščanja od petit-vrste po 10 h.
Oznanila sprejema Učiteljska tiskarna (telefon št. 118).

Naročnino, reklamacije, to je vse administrativne stvari je pošiljati samo na naslov:

Upravništvo Učiteljskega Tovariša
v Ljubljani.

Poštna hranilnica št. 53.160.

Reklamacije so proste poštnine.

Prihodnja številka „Učiteljskega Tovariša“ izide dne 20. sept. 1918.

Zborovanje Zavezine delegacije.

Dne 3. in 4. septembra t. l. je zborovala v Ljubljani Zavezina delegacija po tem redu:

Dne 3. septembra se je ob 8. zjutraj sestel upravni odbor v Učit. tiskarni. Ta je razdelil došle dopise in predloge odsekom, ki so takoj nato začeli s posvetovanji. Ta posvetovanja so se vršila ves dan do 5. zvečer, ko se je zopet zbral upravni odbor, ki je zboroval do 9. ure zvečer.

V posvetovalnici mestnega magistrata se je začelo dne 4. septembra ob 1/29. uri zjutraj zborovanje delegacije, ki se je vršilo ves dan do 5. ure zvečer. Navzočili je bilo 98 delegatov in delegatkinj. Zborovanje je bilo vseskozi stvarno in zanimivo. Natančnejše poročilo objavimo prihodnjič.

Na popoldanskem zborovanju je bil najprej z velikim odobravanjem sprejet najni predlog, ki ga je utemeljeval tovariš Hinko Šumer in ki se glasi:

1. Vodstvo Zaveze se pozivlja, naj se obrne na deželne odbore svojega področja, da naj izplačajo učitelstvu nove volne draginske doklade v polni izmeri.

2. V zvezi z Zvezo slovanskega učiteljstva v Avstriji, z Deutsch-östrerr. Lehrerbundom in s Splošnim odborom naprednih avstrijskih učiteljskih zvez naj podvzame skupno akcijo, da pride čimprej vse avstrijsko učiteljstvo do enotnih stalnih prejemkov, kakor jih imajo državni uradniki od XI. činovnega razreda naprej po kategoriji C.

3. V zvezi, navedeni pod točko 2., naj se doseže takojšnje izplačilo nabavnega prispevka, kakor ga uživajo državni uradniki.

Takoj po tem predlogu so bili po poročilu tov. E. G. angla soglasno in brez debate sprejeti predlogi tovarišev Flereta, Hreščaka in Pahorja in ki se glase:

I.

Zaveza bodi kot stanovska organizacija tudi kulturno-politiška ustanova slovenskega učiteljstva.

II.

Njen kulturni temelj so pravci krščanske etike, ker smo prepričani, da imajo zadnje in končnoveljavno besedo o vsej naši bodočnosti pravne moči. Realizacije npravnega ideala pa ni brez religije. Čim višje stoji pravost in pravo, tem lažje se dvigne narod tudi družabno in gospodarsko. Za nas slovenske učitelje more biti merodajna le taka etika.

III.

Kot stanovska organizacija zasleduj Zaveza duhovne in gnotne koristi slovenskega učiteljstva.

IV.

Kot kulturno-politiška institucija ima Zaveza sistematizirati in organizirati:

- a) gospodarsko,
- b) političko-obvestilno,
- c) ljudsko in lastno izobraževalno delo slov. učiteljstva.

Vse to delo slovenskega učiteljstva se ima vršiti v izrečno demokratskem in socialnem duhu, zakaj pravi socialni duh je obenem npravni duh. Družabno-npravno načelo mu bodi najvišja instanca.

Podružabljenje narodnega gospodarstva na temelju združniške misli, do skrajnosti izvedeno načelo demokracije v vseh panogah javnega življenja, kulturna, gospodarska in politička samouprava, proniknjenost našega ljudstva s pridobitvami modernega družabnega vzgojeslovja z vsemi njegovimi ustanovami ljudske izobrazbe, kakor so: ljudske visoke šole, javne in potovalne knjižnice, čitalnice, predavanja, poučni tečajji itd. ter končno še smotri družabnega zdravoslovja: vse to tvori torišče organiziranega dela naše Zaveze.

V.

Politiško moč išči Zaveza in učiteljstvo v trajnem in neposrednem stiku ter v soglasju s koristmi naroda. Pot do političke moči je torej: pospeševanje npravnih in gnotnih koristi ljudstva. Smotrna organizacija tega dela je naloga Zaveze.

Važen je tudi sklep, ki je bil sprejet na predlog blagajnika tov. Fr. Lužnarja in ki se glasi tako, da je treba od 1. januarja 1919. plačevati Zavezini blagajnici od vsakega člana po 20 K (doslej 16 K), oziroma od poročene učiteljice po 4 K (doslej po

2 K). S tem se izpremeni točki c) in h) člena IV. Zavezinega Poslovnega reda.

Posebno temeljita sta bila referata tov. Flereta o reformi učiteljskega in o delu odseka za reformo šolstva. Obe poročili je delegacija z odobravanjem sprejela ter stavljen predloge soglasno sprejela.

Končno so se izvršile dopolnilne volitve v odseke, oziroma se je izvršila njih rekonstrukcija. Demisije tajnika tov. Vil. Rusa delegacija ni vzela na znanje, temveč ga je na predlog tov. Antona Germka iz Trsta soglasno in z velikim odobravanjem zopet izvolila.

Ob sklepu je bil sprejet predlog tov. Fr. Potokarja, naj se vodstvo Zaveze s peticijo obrne na vse pristojne deželne šolske svete zaradi oproščenja učiteljev iz vojaške službe, ker prihaja pomanjkanje učiteljev vedno občutnejše, kar je na veliko škodo našega šolstva in vedno bolj upadajoče vzgoje naše mladine.

Ker se je dosednji vlezaslužni urednik »Popotnika«, ravnatelj N. e. r. a. t., zaradi starosti in bolehnosti odpovedal svojim uredniškim poslom, mu je delegacija izrekla iskreno zahvalo za 36-letno požrtvovalno delovanje ter na njegovo mesto postavila novega urednika tovariša Pavla Flereta, nadučitelja v Letušu.

Shod kranjskega učiteljstva — prepovedan!

Kranjsko učiteljstvo brez ozira na narodnost in političko pripadnost je hotelo za dan 5. septembra t. l. sklicati v Mestni dom v Ljubljani shod z edino točko dnevnega reda: Gmotni položaj kranjskega učiteljstva.

C. kr. policijsko ravnateljstvo v Ljubljani pa je z odlokom z dne 3. septembra 1918, št. 2/6, ta shod prepovedalo. Odlok, ki ga navajamo dobesedno in doslovno, se glasi tako:

Gospodu

Juraju Režek-u mestni učitelj

V

Ljubljani,

Krojaška ulica 4.

C. kr. policijsko ravnateljstvo Vašo prijavo katero sta sopedpisovala gospoda učitelja Uhl in Jaklič, da se vrši dne 5. septembra 1918. ob 2. uri popoldne v veliki

dvorani Mestnega doma shod kranjskega učiteljstva ne more na znanje vzeti, ker ima tak shod značaj javnega ljudskega shoda, ki je v smislu § 6, črko b zakona z dne 5. maja 1918. drž. zakona št. 66 nedopusten.

Proti temu odloku prost je priziv na c. kr. deželno vlado Kranjsko, ki bi se moral vložiti tekom 14 dni, računši od dneva vročitve sledečega pri c. kr. policijskemu ravnateljstvu v Ljubljani. Morebitni priziv nima odločilne moči.

C. kr. vladni svetnik in policijski ravnatelj:

Küniöl.

*

Za ta shod so bile pripravljene te-le resolucije:

Kranjsko učiteljstvo, združeno v Deželnem slovenskem učiteljskem društvu, Slomškovi zvezi in krajinischen Landeslehrervereinu, zbrano na shodu v Mestnem domu v Ljubljani dne 5. septembra 1918, je sprejelo soglasno sledeče resolucije:

1. Deželni odbor se pozivlja, da pripeva k že dovoljeni državni vojnogradinski dokladi za leto 1918. s 50%.

2. C. kr. osrednja vlada se pozivlja, da nemudoma izvrši sklep državne zbornice z dne 24. julija 1918., ki se tiče enkratnega nabavnega prispevka vsemu ljudskošolskemu in meščanskošolskemu učiteljstvu za leto 1918. v znesku 70 milijonov kron.

3. C. kr. vlada se pozivlja, da v svrhu sedanjim razmeram dostojne regulacije učiteljskih plač čimprej skliče kranjski deželni zbor.

4. Deželna in centralna vlada sta odgovorni in krivi posledic, ki bi nastale, ako se zahtevam pod točko 1. in 2. takoj ne ugoti.

*

LISTEK

Svetovi zanemarjenih dimenzij.

Ravnokar sem prečital znamenito knjigo o koloidni kemiji, delo nemškega prof. dr. Wo. Ostwald: Die Welt der vernachlässigten Dimensionen, 1916. — Knjiga mi je napravila vtisk, kakor da mi je moderen čarovnik s čarovno palico odprl nov svet. Še nikoli nisem doživel tako silovito resničnosti genetične neotike (noetičnega evolucionizma), resničnosti obeh njenih temeljnih tez: 1. logogenetične teze, ki uči, da je razum rastoča in nastojna količina. Logogenetični tezi je razum posebno svojstvo elasto-plastičnega duha, ki se v intimnem kontaktu s prirodo prisposobi (akomodira) nje oblikam, predmetom in dogodkom, pridobi torej baš s to prisposobnostjo zmožnost zanesljivega spoznanja; 2. ideogenetične teze, ki v nezavednem delu kaže, kako so pojmi kon-

funkcionalno (sotrudno) rastoče in nastojne količine in zahteva v zavednem delu, da se ta sotrudnost smotreno izrabi in organizira. Tako postane princip svobodnega dogovora (sporazuma) spoznavajočih oseb (noetov) temeljno načelo tudi za veljavo pojmov v filozofiji, tudi filozofija izključuje brutalni princip osebne, enostranske nasilnosti, kamor spada v prvi vrsti vsaka filozofska trditev brez genetičnega dokaza.

Prevratne spremembe je provzročila mlada koloidna kemija z radiokemijo v kraljestvu kemičnih pojmov, tudi trdi, mrtvi atomi so oživel in postali tekoče in nastojne količine. Genetična neotika, objektivna podlaga vsaki znanstveni filozofiji, izvrši v kraljestvu duha tako radikalno revolucijo, kakoršne doslej ni še doživela kulturna zgodovina! Res, odpirajo se pred nami novi svetovi zanemarjenih dimenzij.

Čudna dvojnost slučajev! Komaj sem odložil Ostwaldovo strogo naravoslovno knjigo, že mi je prišla v roke druga čudovita knjiga o drugem svetu zanemarjenih dimenzij, a po principu dotikajočih se ekstremitet je posegel to pot slučaj o na-

sprotni konec mislečega duha — v bogoslovje. Naš učeni bogoznanec dr. Franc Grivec je izdal knjigo z naslovom »Pravoslavje« in z njo odprl marsikomu nov svet zanemarjenih dimenzij, kakor smemo po pravici imenovati tudi moderni verski problem.

Pravoslavje: tudi del splošne kulturne revizije. Že pred svetovno vojno je mogočno oživel verski problem v moderni filozofiji, v objektivnem, genetičnem in primerjajočem bogoslovju, v katoliškem modernizmu, v teozofskih in antropozofskih družbah, v okultizmu, posredno tudi v takozvanem etičnem pokretu, v organiziranem »monizmu« in filozofskem iracionalizmu. Nikjer pa ni prodrla svobodna verska zavest, razdrobivši vse dogmatične verige, s takvo silo na dan kakor v ruskem pravoslavju v obliki »bogoiskateljev« in sektantov: svobodni Bog svobodne verske zavesti! Dr. Fr. Grivec navaja Pankratova, da se po gostilnah in delavnicah, kjer se je nekaj govorilo o politiki, zadnja leta govori o Bogu in o veri. Pri čaši toplega čaja se preprosti in polizobraženi Rusi živahno razgovarjajo o Bogu in pripravljajo o verskih vprašanjih.

Prvo mesto med ruskimi bogoskatalji zavzema mistik Vladimir Sergejevič Solovjev (1853—1900), filozof svobodne teozofije, svobodne teurgije in teokracije.* Solovjev je napisal 1889 v francoskem jeziku knjigo: La Russie et l'église universelle (Rusija in vesoljna cerkev) ter pripravljal pot zedinjenju pravoslavja in katolicizma. Sam je prestopil 18. febr. 1896 v katoliško kapelo v Moskvi formalno v katoliško cerkev. Njegovi upi se niso izpolnili in obupal je končno nad velikim poslanstvom Rusije (dr. Z. Grivec, Čas, 1917): »Meni se zdi, da se Rusija kot celoten državno-narodni organizem ne bo zedinila z Rimom. To je sicer edino, kar bi jo moglo rešiti. Toda, ali ni prepozno?« In knez-filozof E. Trubeckoj piše o njem: Zedinjenje cerkva, njegova ideja ljubljenska, ni bila v njegovi duši samo ideja, ampak tudi živo, istinito dejstvo. V zgodovini krščanstva naših dni bo zavzemala ličnost Vladimirja Solovjeva zaslužno mesto spoznavalca univerzalnega kr-

Prim. predgovor razprave »Henri Bergson«, Ljubljanski zvon, 1917 in Čas, 1917: dr. F. Grivec Vladimir Sergejevič Solovjev.

Prepoved shoda je bila objavljena v ljubljanskih dnevnikih, a ta objava je prišla prepozno. Večina onih, ki so bili namenjeni na shod, je bila že na poti v Ljubljano. In zato so se začele naše množice zbirati še pred določeno uro v M. domu. Velika dvorana z galerijo vred je bila natlačena polna. Še nobene stanovske priredbe se ni kranjsko učiteljstvo udeležilo v tako veličastnem številu. Ni bilo šole v deželi, ki bi ne poslala v Ljubljano svojega zastopnika, oziroma svoje zastopnice. Računamo nad 1000 udeležencev in udeleženk. Te poslednje so bile seveda v večini, ker je dobra polovica moškega učiteljstva v vojaški službi. Navzočih je bilo 99% vsega kranjskega učiteljstva. Med navzočimi je vladalo razpoloženje kakor pred viharom nevihto. Navzoči so bili zastopniki policije, ki so zahtevali, da se zborovalci razidejo.

Tovariš Juraj Režek stopi na oder, prebere odlok policijskega ravnateljstva ter izjavi, da se shod ne vrši, ker se ne sme vršiti. S tem je naša namera končana, navzoči naj se razidejo. »Nikamor ne gremo! Kruha hočemo!« zagrmijo iz vseh grl.

V tem pristopi h govorniški mizi državni poslanec Gostinčar, ki ga zborovalci burno pozdravijo. S svojim nagovorom komentira nameravane resolucije, ki jih je dobil v informacijo. Zagotavlja vso pomoč državnih poslancev. Vzklik ogorčenja in protesta rastejo kakor bučanje morja.

Državni poslanec dr. Ravnihar je bil nenadoma brzoglavno poklican na Dunaj, zato mu ni bilo mogoče priti med razjano učiteljstvo.

Na oder stopi državni poslanec dr. Lovro Pogčnik. V pozdrav mu zadoni ploskanje. Pozdravlja trpine, tukaj zbrane, v imenu Jugoslovanskega kluba in v imenu staršev, ki več ne morejo gledati trpljenja vzgojitelcev svojih otrok. Vsa dvorana grmi kakor en sam mogočen glas do obupa užaljene duše.

V tem hrupu govori pisatelj Ivan Cankar nekaj besed, ki pa zamro v orkanu ploskanja in odobravanja.

Oglašajo se k besedi deželni odbornik dr. Karel Triller, vihanjo pozdravljen, da kot podžupan občine — lastnice te dvorane — pozdravi navzoče. Priznava popolno utemeljenost zahtev in kaže na krivce, ki imajo take razmere učiteljstva na vesti. Prosi zborovalce, naj se mirno razidejo.

Sedaj plane iz množice klic: »Do 15. septembra hočemo imeti svoje zahteve uresničene! Ako se to ne zgodi — stopi vese učiteljstvo v štrajk!« Dvignejo se vse roke kakor k prisegi. Množica hrmi, ploska, vzklika. »Štrajk, štrajk!« kličejo vsa usta.

Burno pozdravljen mora govoriti s privoljenjem policijskega komisarja dež. poslanec tov. E. Gangl. Njegove besede padajo kakor udarci kladiva. Pritrjevanje se stopnjuje do oglušujočih protestnikov je kov užaljene in ogorčene množice. Nepopisen ostane vtisk tega žalostno-veličastnega izliva stanovske zavednosti in tesno strnjene solidarnosti, ki je ne razruši nobena sila več! Na poziv govornikov se množica mirno razide.

Na trgu pred Mestnim domom se strnejo vrste kar same ob sebi v izprevod, ki

se pomika mimo škofije, po Stritarjevi ulici, po Frančiškanskem mostu, po Wolfovi ulici. Občinstvo spremlja svoje učiteljstvo s simpatijami. Mnogoteri pest se stisne. Kletev vseh src valovi do naših zatiralcev! Kjer se izliva Wolfova ulica na Kongresni trg, stoji policijski kordon. Nihče ne sme naprej. Uradnik policije zahteva razhod, zakaj tudi vojaštvo je konsignirano. Množica se okrene na pot proti Marijinemu trgu, prepeva je navdušene pesmi. Ustavi se pred Prešernovim spomenikom, kjer izrazi svoja čuvstva v veličastnem spevu. Potem se mirno razide. Večina odide na vrt hotela Štrukelj, kjer iznova pri-sega zvestobo in edinost ob plamtečih govorih in dvigujočih pesmih. Brez najmanjšega kaljenja miru in reda odide skupina za skupino proti svojemu domu, ki sprejme vsakega s staro tesnobo, a z novim upanjem, da se bliža konec trpljenja!

Duše vseh goré kakor kresovi, ki naznanjajo vsemu kulturnemu svetu: »Razmere, ki more kranjsko učiteljstvo, niso le kranjski, niso le avstrijski, niso le evropski, ampak so svetovni kulturni škandal!«

Tako svečanostne, tako resne in tako dostojne manifestacije učiteljstva Ljubljana še ni videla. Dvanaesta ura je odbila. Naj živi stanovska zavednost, edinost in solidarnost! Kdor jo ruši poslej, kdor ni sedaj z nami — ta je samega sebe vrgel iz učiteljskih vrst! Naj živi sreča junaška!

Kakor že rečeno, vsa javnost stoji ob strani učiteljstva. O prepovedanem shodu ljubljanski listi simpatično poročajo. »Naprej« končuje svoje poročilo s temi besedami:

»Naše učiteljstvo je razburjeno do skrajnosti, dolžnost je odgovornih činite-ljev, da dajo učiteljstvu, kar mu gre, da ne pride do katastrofe, zaradi katere bi največ trpela naša deca. Na drugi strani pa apeliramo na vse kranjsko ljudstvo, da je solidarno z učiteljstvom ter da energično zahteva, da se učiteljskim zahtevam ugodí. Dolžnost vsega naroda je, da ob nobenem pogoju ne dovoli, da se še dalje daje našim kulturnoscem tako malo plače, da se še enkrat na dan ne morejo nasititi. — Da je socialistično delavstvo solidarno z učitelji, ni treba še posebej poudarjati, toda to ne zadostuje. Vse narod naj gre v boj za učitelje, da se prepreči kulturni škandal, ki nam preti. — Občine in vse druge korporacije, stranke in posamezniki morajo postaviti svoje sile pa bomo videli ali je močnejša odpora ali krivica! To je obenem skupen interes vsega naroda in tudi — države! — Učiteljstvo je včeraj jasno govorilo, sedaj naj govori ves narod, ker je tako bodo učitelji zmaga!«

Krvice, ki jih ne odpuščamo.

Naš pisatelj Ksaver Meško je napisal v mesečniku »Ženski svet« pod zgornjim naslovom besede, ki prav nakratko, a živo rišejo na eni strani bedo slovenskega, posebno kranjskega učiteljstva, na drugi strani pa brezsrčnost, krutost in brezobzirnost onih kogov, ki režejo učiteljstvu kruh. Meško piše: Najhujše sem zameril v visem življenju dve krivici. Ne storjeni meni osebno. Na take se človek pojezi, morda skloni, od njih potrpi, za čas glavo, a jo čez čas veder in pomlajen spet dvigne in pravi: »Ah, pa hočem biti jaz močnejši od krivice in z dobrim premagati zlo«. Pa odpusti in pozabi.

A dveh ne morem pozabiti in odpustiti.

Prva je bila: Pijan sosed je prišel nad mojo mater, ko je delala na njivi, in jo je

pretepel. Pretepel zaradi stvari, ki je bila ona na njej čisto nedolžna.

Kako naj pozabi to sin? In če bi živel tisoč let, ne bi pozabil...

Druga je: Stranka, ki je imela in ima moč v naši domovini, v naši najbolj slovenski kronovini, stranka, ki bi bila dolžna svojim načelom, da stoji vedno na braniku za pravico, je plačevala in menda še plačuje — saj ima v sedanjem času vso moč v rokah, le par ljudi, ki so jasno posvedočili s svojimi deli, da niso »iz naroda« — najslabše v vseh avstrijskih deželah svoje učiteljstvo, sinove in hčere našega ljudstva, kri od naše krvi, meso od našega mesa. In ti mučeniki imajo družine, imajo otroke. Ali ne tepejo lastni rojaki teh otrok, ali ne teptajo tem otrokom njih mater in očetov? — Je li čudo, ako pri teh plačah nešteti, posebno mlade učiteljice, ki nimajo ne za svakdanji kruh ne za obleko, propadejo duševno in telesno? Kdo bo dajal odgovor zanje? — Ni dolgo tega, kar mi je pisala učiteljica, ki je ne poznam po obrazu, in ne ona mene, in me je prosila, naj ji posodim — šest kron. Rekel sem si: »Kako težka mora biti njena beda, sicer ne bi prosila za tako bagatel!« — A če druga gre in se proda, jo svet obsoja. Pa ima pravico? Zakaj ne pogleda dalje in globlje in ne vpraša: Kdo je kriv?

Kako bi odpustil tako krivico človek, ki se čuti vsem in tudi tem zapostavljenim in prikrajšanim brata?

Quem dii...

Nekje na Štajerskem je bil nadučitelj 22 mesecev po nedolžnem v zaporu, ker so ga njegovi osebni sovražniki, ki so se skrivali kot zaupniki za žandarmarijo, očrnil, da se čuti Jugoslovana, in da je pristaš jugoslovanske ideje. (Da, to je res, ali v smislu majniške deklaracije.) Zaradi tega je bil pod strogo vojaško disciplino in kontrolo, ki ga je trpinčila na vsakovrstne načine; občutil je mnogo bridkega in grenkega ter pretrpel mnogo gorja. Pozneje ga je nekdo denunciral, da je izustil besede, da so Srbi naši bratje, da bi morali biti združeni s Srbi, in da so Slovenci krivi, ker je prišlo do vojne. Od vsega tega ni bila resnična niti ena beseda. Vendar je prišel nadučitelj v preiskovalni zapor in bil obsojen, ne da bi bili prišli k obravnavi obrekovalci in njegove priče. Odpuščen je bil iz službe in njegova družina brez sredstev in vsakršne podpore izročena bedi. Živeti je morala od podpore svojih sorodnikov in raznih narodnih dobrotnikov. V teh nadlogah in stiskah se je uboga družina morala seliti iz kraja, dasi je bila voljna plačevati stanarino. Vsled županovega in župnikovega hujškanja sta prišla načelnik krajnega šolskega sveta in njegov namestnik sredi najhujše zime meseca januarja snemat njuno v voditeljevo stanovanje, da tako postavita ubogo nadučiteljevo rodovino pod mrzlo zimsko nebo. Nesla sta vrata stranit v cerkvenikovo klet. Krajni šolski svet je sicer sklenil, da počaka do pomladi, a dobrosrčne (?) in usmiljene (?) gospode je vodila slepa strast. Največje veselje sta kazala pri tem človekoljubnem delu župan in župnik. Dva nadučiteljeva sinova sta bila v gimnaziji, gosp. župnik se je pa spozabil tako, da je pisal ravnateljstvu pismo, naj ne sprejme v šolo nadučiteljevih sinov. Ker se je nadučitelj čutil nekrivega, vložil je ugovor in prosil za novo razpravo, pri kateri se mu je popolnoma posrečil dokaz resnice. Tiral je pred sodnika svoje prijatelje in sovraž-

nike, da pod prisego izpovedo o nadučiteljevem političnem mnenju. Sam župan, najhujši njegov osebni sovražnik ni mogel pod prisego ničesar obtežilnega izpovedati. Obrekovalec pa je deloma preklinal prvotno izpoved. Nadučitelj je bil oproščen in zopet nameščen na prvotnem svojem mestu, a deželni šolski svet mu ni hotel izplačati 16 mesečnih zaostankov. Vložiti je moral priziv na ministrstvo za uk in bogočastje. Ze 18 mesecev pričakuje rešitve, a zaman. Ko je bil pa obsojen, so mu ustavili plačo v osmih dneh. Vsakdo bi mislil, da ga bodo sedaj njegovi sovražniki pustili na miru, toda ne, ker nimajo čuta sramu. Naj navedem zgled. O počitnicah je prišel njegov sin dijak na povabilo v rojstni kraj fotografirat. Za plačilo je dobil nekaj živil. Ko se je vračal, mu je že pred kolodvorom odvzela žandarmarija vse, ker je prišla ovadba iz dotičnega kraja. Letos je zopet šel v tisti kraj; gosp. župnik je šel nad stranko ter jo hujskal, češ, zakaj mu daste streho? Sodbo o postopanju tega častitljivega moža, ki bi moral učiti ljubezen do bližnjega, naj si napravi vsakdo sam. Kdo povrne vso škodo, ki so jo storili ti ljudje ubogi učiteljevi družini, kdo zaceli njene duševne rane, kdo uteši duševne boje, ki jih je pretrpela učiteljeva žena in otroci, med tem ko se je njih reditelj boril za dom in cesarja. Odkar so ga izpustili iz zaporu, se nahaja v vojaški službi. Vso zimo je bil v okopih, v ledu in snegu na odprtem polju med bobnečim ognjem, četudi je že 46 let star. V ofic. šolo ga niso sprejeli, češ, da je prestar (za okope je bil pa dober.) Koliko telesnih muk, zaničevanja in duševnih bolevi je moral pretrpeti ta mučenik, ni lahko popisati. In kdaj bo konec trpljenja 46 let staremu vojaku? To je usoda slovenskega učitelja!

Na delo!

Velika mizerija je zavládala med učiteljstvom, ali te mizerije smo si večinoma sami krivi. Vse preveč jadikujemo, pa premalo delamo. Delati je treba: z delom vzbudim v ljudstvu spoštovanje do sebe, pa tudi do stanu. Niso plače krive našemu slabemu položaju, ne, temveč ponajveč naše zabavljanje.

Treba nam je demokratičnega duha. Naše organizacije moramo preosnovati, premoviti. Da bi društva ne samotarila, je treba vednega stika z vodstvom »Zaveze«. Direktive morajo prihajati odzgoraj. Ako se ustanovi pri »Zavezi« stalno tajništvo, ne sme biti nekako dopisujoče mesto, temveč posvetovalno, potovalno. Da bi imelo učiteljstvo v društvih oporo v vseh zadevah, bi se morala društva večkrat osebno nadzorovati, ali človekoljubno nadzorovati, ne le suhoparno. Zato bi morala imeti »Zaveza« na strani poseben sklad, ki bi bil za taka pota v korist učiteljstva, ker nihče ni dolžan delati zastonj. Ta kapital bi prišel vsem prav, bil bi v splošno korist.

Samosvoje aprovizacije ne zmore nobeno društvo, ali vse kranjsko učiteljstvo skupno pa lahko stori mnogo v blagor učiteljstva. Kakor se je že nekdo oglašil v »Tovarišu«, bi bilo kaj takega že zdavnaj potrebno, pa smo spali in zabavljali!

Potem pa naše knjižnice! Premalo člani izposojujejo knjige. V tem oziru nam je treba strogih odredb. Voditi bi morali seznam vseh izposojenih knjig. Društvene člane bi bilo treba opetovano opozarjati na korist branja dobrih knjig, zaničarneže celo izključiti za kazen iz društva. Saj mora vendar vsak učitelj vedeti, kolike

ščanstva, ki je znal v sebi združiti in si živo prisvojiti vero ločenih cerkva. S tem, da je priznaval neomejeno pravico svobodne raziskave in osebne preprčanja, je stal istočasno tudi v protestantskem razmerju do sv. pisma, v religioznomističnem in nacionalno znastvenem.

Zmagoslavno prodira duh časa s praponom svobode in demokratizma v zadnje trdnjave imperializma. Imperializem različnih sistemov je vstvaril mehanečne, heterogene komplekse z orožjem slepe brutalne sile in čustvom strahu, katera edina mu dajeta še nadaljno živomožnost. A duh posameznih delov kompleksa, pravzaprav kastične mase, je polagoma oživel in prišel k samozvesti s protestom proti regulativu brutalne sile in strahu: idealne dušne sile so nas obudile, idealne dušne sile naj nam vladajo, naj nas združijo v enoto! Tako se izvrši prestava (metatoza) in nova sinteza avtonomnih elementov po obeh regulativih skupnega kulturnega ideala in skupnega gospodarskega interesa. In kaj bo sedaj v pravoslavljem? Z ustanovitvijo ruske komunistične republike in z umorom carja je izgubilo svojega papeža - imperatorja ter

dobilo popolno svobodo odločitve. Ali ostane ta svoboda trajna? V kateri smeri jo izkoristi pravoslavje? Da si poišče novo sintetično obliko centralizma (cerkvenega imperializma) ali proglasi tudi za vero analitični princip individualne avtonomije (samoodločbe), decentralizacije (religio depopulata), svobodnega razvoja verske zavesti? Nerazveseliv duh nezaupanja govori iz oklica moskovskega patriarha Tihona, ki sklicuje za 15. avgusta 1918 splošen cerkven koncil in svari pred »latinsko nevarnostjo«. Že leta 1915. je zapisal K. Nötzel (Das heutige Russland, 1915): Rusija predstavlja danes veliko preizkušališče za evropsko kulturo.

Kakor postaja goščava tem nepreglednejša, tako se tudi preja pravoslavja tem gosteje krotoviči in vozla, čim globlje prodiraš v tisočletni pragozd njegovega problema. V pravoslavju razlikujemo namreč: 1. uradno pravoslavje; 2. menišvo; 3. ljudsko pravoslavje; 4. staroverstvo; 5. bogoiskatelstvo; 6. sektantstvo; 7. versko filozofijo ruske inteligence pod vplivom protestantizma in modernizma, ki vedno iznova opozarja na vseskozi moderni značaj pravoslavja, posebno zaradi tega, ker se baje njegova duhovščina

še ni organizirala kot posebna vladajoča kasta. Vsak posamezni del nam predstavlja zopet problem zase, a najbolj zanima problem večine: ljudsko pravoslavje, v katerem se razodeva pristen in prvoten značaj ruskega duha. Ruski duh, tista orjaška zagonetna sliaga, v katere skrivnosti so predirali največji ruski duhovi (Gogolj, Dostojevskij, Tolstoj, Turgenjev, Merežkovskij, Honjakov, Solovjev). Danes hočemo podati le par reflektov, ker analiza ruskega duha potrebuje dela za debelo knjigo. Pravo je zadel St. Tyszkiewicz (Stimmen der Zeit, 1918) z opombo: skoro bo tisoč let, da je uvedeno v Rusiji krščanstvo in da istočasno veljajo predpisi poganske morale. Kulturna in socialna beda nam kaže rusko ljudstvo v nizavah primitivnega prirodnjastva, v katerih ubogi, neizobraženi človek neprestano trepeče pred duhovi in čarovnimi močmi obliži, polovico življenja mu vzame večni strah, da se ne pregreši proti predpisom »tabu«, a če se je pregrešil, »očistišči«, mu drugo polovico izpolni »očiščevalni obredi«. In koliko je tega poganskega praznovernega in vražastega formalizma v ruski pobožnosti? Slovenski kmet mi je po vrnitvi iz ruskega ujet-

ništva podobno slikal ruske razmere: »V Rusiji vlada neumnost, nesnaga in nemarnost z nagajko. Ruski kmet se z eno roko križa, z drugo krade; z jezikom moli, s telesom nečisti«. Umestna bi bila posebna raziskava, v koliko je odvisen ruski svetobežni pesimizem in ruska stoična pasivna rezistenca od azijske bližnje pasivnega bramanizma in budizma? Na vsak način nam ta kulturna zaostalost in nečloveško trpljenje ruskega, v jedru dobrega ljudstva vzbuja globoko sočutje in usmiljenje, nikakor pa nam ne more biti ta »ruski duh« kulturn ideal, h kateremu se naj vrne naš nacioalistični zapad. Trajna kulturna veljaja ostane samo njegova očiščena bogovernost, njegovo iskreno, elementarno bogoiskatelstvo v organični sintezi z zapadnim racionalizmom kakor najboljša obramba proti orkanu ljudskega sovraštva, ki zadivlja v slepi strasti in maščevalnosti po končani vojski, ko se izve vsa resnica, ko pride beseda in čuvstvo zopet do pravice in svobode.

Tudi temeljito, učeno in previdno delo dr. Fr. Grivca nam govori na vsaki strani o nepreglednih težavah pravoslavne problema. Čeprav ustajajo tudi pred njim izvečine sama težka, usodna vprašanja

koristi nam prinašajo dobre knjige. Dvigamo v sebi veselje do dela. Ne delajmo le v kolikor smo plačani, temveč po svojih močeh. Marsikdo se izgovarja na vojne razmere, ali tak izgovor ne velja in nam izpričuje le lenobo onega, ki kaj takega trdi. Ne dela pa resno in vztrajno tisti ki se **zboji vsake ovire!** Delamo vendar, da odstranimo zapreke, da izboljšamo svoj položaj in položaj — človeštva. To je socialno delo! Ako bi bilo naše delo smoteno in če bi bil demokratičen duh v naših društvih, potem bi izginili tisti malenkostni izgovori: »To je zoper pravila«, — »se ne sme, ker vlada ne dopusti« (ko vendar nihče kaj hudega ne misli); »nočem sodelovati, ker sem jezna ali jezen na tega ali na to itd. Verujute mi dovolj takih smešnih izgovorov sem že slišal. V takih razmerah se ustavi kolo, ostane v majhnem blatu in se slednjič pogrezne do osi, da ga je le s težavo mogoče zopet dvigniti. Malodušnost mora izginiti, misliti moramo le na delo v splošno korist. Pogledimo našo duhovščino. Zakaj je tako velik njen vpliv? Zato ker dela in se ogiblje malenkostnih izgovorov, premaga tudi najtežje zapreke, ker ji glas od zgoraj velja: **»Ti moraš delati!«** Da, tudi nam bi bil potreben tak glas, da nas ne bo imelo ljudstvo za nekaj, kar pač mora biti. Marsikdo si bo pa mislil, da duhovščina ni ožejena in torej nima tistih materialnih skrbi, ki nas tarejo. Dobro — pa oglejmo si tovariše, ki so v dobrem položaju, ki uživajo več dobrot od nas drugih. Ali pa ti delajo? Jako malo jih je. Več slučajev sem doživel, da je imel tovariš nekaj oblasti pa jo je zlorabljal. Ljudstvo se tacih boji, nima pa spoštovanja do njih. Torej nedelavnost, brezbriznost na eni strani, na drugi pa odurnost, to nas dela neprijazljene in pa hlapčevska udanost v stranko.

Otresimo se vsega tega in delajmo in snujmo sedaj predvsem aprovizacijsko zadruho.

Herman Kmet

Podržavljenje in stalno nameščenje c. kr. okrajnih šolskih nadzornikov.

Šolski odsek državnega zbora je pritril vladnemu zakonskemu načrtu, ki določa in ureja podržavljenje in stalno nameščenje c. kr. okrajnih šolskih nadzornikov. To važno vprašanje, ki globoko reže v učiteljsko delovanje in šolsko življenje ter razburja učiteljstvo, je že več let na dnevnem redu. Mnenje avstrijskega učiteljstva je razdvojeno v tem vprašanju. Čehi so zavzeli odločno odklanjajoče stališče; tudi nemško učiteljstvo ni edino: močna manjšina ugovarja temu zakonskemu načrtu; poljsko učiteljstvo, ki uživa že mnogo let sadove take uredbe, je silno nezadovoljno s stalnimi nadzorniki, ki so od tedaj postali zakrknjeni avtokrati in birokrati ter pravi tirani podrejenemu učiteljstvu: Zoper stalno nameščenje okrajnih šolskih nadzornikov se je izrekla tudi naša Zaveza. Na XIV. glavni skupščini v Celju 1912. l. je poročal o tem predmetu tovariš Melhior Rismal ter ob koncu temeljitih svojih izvajanj priporočal v sprejem to-le resolucijo: Učiteljstvo, združeno v Zavezi avstr. jugoslovanskega učiteljstva, smatra stalno nameščenje okrajnih šolskih nadzornikov svobodnemu razvoju šolstva skrajno škodljivim in vztraja na zahtevi, da se imenuje okrajnim šolskim nadzornikom v prvi vrsti ljudsko- in meščanskošolske učitelje, ki pa morajo dokazati **vsestransko izobrazbo na pedagoškem in didaktičnem polju**, sposobnost za to važno službo in neoporečno živ-

ljenje. Na glavni skupščini zbrano učiteljstvo je resolucijo z velikim odobravanjem soglasno sprejelo. V smislu tega sklepa se je poslala utemeljena peticijska ministrskemu predsedstvu in ministrstvu za uk in bogočastje.

Ko je postala zadeva zopet aktualna, je ponovila Zaveza svoje korake: izjavila je, da vztraja pri svojem celjskem sklepu; sestavila je v tem smislu spomenico in jo izročila pristojnim ministrstvom šolskemu odseku državnega zbora in Jugoslovanskemu klubu z nujno prošnjo, da stori vse dopustne korake, da prepreči udejstitev nesrečnega zakonskega načrta.

Pa še nekaj je v navedenem zakonskem načrtu, da mu moramo nasprotovati z vsemi dopustnimi sredstvi. Vlada namerava v svojem načrtu neenako postopanje pri napredovanju okrajnih šolskih nadzornikov. Načrt določa, da pridejo vsi okrajni šolski nadzorniki iz kroga srednješolskih učiteljev v VII. činovni razred, od nadzornikov pa, ki so bili vzeti iz vrste ljudsko- in meščanskošolskih učiteljev, pride v VII. razred samo $\frac{2}{3}$ in še to potom imenovanja. Ta določba je razžaljeva in krivična za ljudskošolsko učiteljstvo. Vsi okrajni šolski nadzorniki opravljajo isti posel, in znano je, da nadzornik vzet iz kroga ljudskošolskega učiteljstva mnogo bolje in temeljiteje, kakor kak srednješolski profesor, ki se prej nikdar ni pečal z ljudskim šolstvom. Zato mora napram takemu zapostavljanju vse učiteljstvo na plan!

Drobtine z Goriškega. *)

I.

Bila je pri nas vedno navada, da je za vsakokratno učiteljsko zborovanje postavil kdo izmed tovarišev — običajno vsakokratni društveni tajnik — kratko poročilo ter ga odposlal stanovskemu listu, če že ne iz drugega vzroka pa gotovo iz tega, da je svet vedel, da še živimo. V goriškem okraju se učiteljstvo živahno giblje ter se pridno shaja v seje, a glasu o tem nikoder ni.

Tam meseca marca ali aprila je bilo, ko smo čitali k novemu učiteljskemu življenju obujajoča poročila našega marljivega Lojzeta. Zaradi par opazk v njegovem poročilu se je šlo nanj z topanjem, in Vekoslav je približno ob petindvajsetletnici svojega mnogostanskega zapisničarjevanja umolknil in to baš v času, ko bi nam mogel še marsikaj zapisati. Tudi proslava jubileja!

Pišem te vrste iz dvojnega namena:

1. Beseda naj bo svobodna! Kdor čuti v sebi veselje do peresa, naj piše. »Učit. Tovariš« bo vedno in rad priobčeval vesti iz naših vrst.

Ako hočemo, da bo naš list aktualen in res učiteljski, tedaj moramo krbeti, da bo prinašal vsestranskih vesti iz življenja naših okraj. učiteljskih društev. Če že torej ni nobenega, ki bi za take zborovanje pritisnil par črk na papir, bi želel, da se vsaj zavednemu tovarišu tozadevno ne moče polen pod noge in tako ne ubija veselja do dela. Sine ira et studio! Nočem diktirati, kdo naj piše ter kako in kaj naj piše — vsakemu svobodno! Naš Lojze naj zopet oživi, ter naj mu sledi vrsta enakih! Goriško učiteljsko društvo je za Tržaškim društvom največje v »Zavezi« zato naj tudi večkrat govori!

II.

Po novem poslovnem redu, ki ga je sprejela dne 28. decembra lani Zavezina

* Za 18. št. »U. T.« prepozno došlo.

brez odgovora, podal nam je vendar tri dragocene pozitivne ideje:

1. ugotovitev, da se opira razkol pred vsem na zahtevo papeštva po cerkvenem prvenstvu in ne na bistvene razlike verskih resnic, da se torej kaže razkol iz ne- vtralne perspektive pred vsem v formalnem in cerkvenopravnem značaju;

2. ugotovitev metode, ki vodi k zblizanju in k zedinjenju. Dobesedno pravi dr. Fr. Grivec na drugem mestu (Čas, 1917): Zlasti pa je treba enkrat za vselej premagati **nesrečno misel**, da bi bilo mogoče v isti misijonski družbi delati za poganec in za krščanski Vzhod. Torej ne misijonarska propaganda, ki samo širi prepad, podžiga razkolno strast, izpodkopa edini temelj — medsebojno zaupanje (prem. navedeni oklic patriarha Tihona), ampak samo sotrudno znanstveno delo na nje z vzhodnimi bogoslovci, kakor ga pripravlja »Apostolstvo sv. Cirila in Metoda« in »Velehradská akademija«. Najprej skupno znanstveno bogoslovje, — vse drugo bo navrženo!

3. ugotovitev, da je poverjeno **versko in kulturno poslanstvo unije** — katoliškim Slovanom, in tukaj, kakor nam dokazuje učenost in iskrena gorečnost dr. Fr. Griv-

ca samega, **pred vsem slovenski duhovščini**. Slovenski duhovnik postani najprej strokovnjak v lastni stroki, njegovo orodje bodi moderno znanstveno bogoslovje, ker znanstvo je edina trajna in zmagovita moč! S to izjavo misli je odprl Grivec novo stran v zgodovini organizirane slovenske duhovščine, in ako se njegova edina pravilna metoda izvede in organizira, potem smemo pričakovati nove dobe na slovenskem jugu. Slovenska duhovščina deluje na pragu zapada in vzhoda, njena v socialnem delu preizkušena uspešnost ji zagotovi zmago tudi — v svetu zanemarjenih dimenzij.

In slovenska inteligenca? Tudi ta mi pozabila, da je slovenski narod samo val, ki je najdalje pljusnil proti zapadu iz vzhodnega mističnega in bogovernega morja. Tudi v slovenski inteligenzi delujejo bogoiskatelji in bogosledci, a zapirali so se doslej v brezdomni samoti kakor rahločutna mimoza pred strupenimi vetrovi domače politike. Tudi mej slovenskimi bogoiskatelji se širi ideja in iskrena želja, da se ovekoveči spomin na težke dni svetovne vojske z ustanovitvijo mirovne bazilike sv. Cirila in Metoda, združenem z znanstvenim seminarjem za unijo. D.

delegacija v Ljubljani, znaša letna članarina vsakega organiziranega člana 24 K, od katerih pripade Zavezi 16 K, 8 K pa ostane domačemu okr. učit. društvu. V prvih t. j. 16 K je zapodena članarina Zavezi in maročnina na »Učitelj. Tovariša« in »Popotnika«. Res, da se nabere skupno lep znesek, a mislim, da mora vodstvo Zaveze vedarle dobro paziti, da pri današnjih dragih časih ne zaide v zagato. Domačemu učiteljskemu društvu, ki nima s svojimi člani takorekoč skoro nobenih izdatkov ali pa so prav majhni, pa ostane kar celih 8 K! Ne zdi se mi znesek 24 K pravilno razdeljen. Zato bi želel v korist Zaveze same, zlasti sedaj, ko je treba Zavezo postaviti na še krepkejša tla, ko se deluje na ustanovitve strokovnega tajništva itd., naj prihodnje delegacijsko zborovanje odmeri Zavezi vsaj 18 K, domačemu društvu pa ostali znesek. Veljavnost tega sklepa naj se razširi na tekoče leto 1918.

V »Učit. Tovarišu« z dne 9. avgusta čitam tale povsem opravičena jadikovanja: »Pri Zavezi se je nakupilo silno dela. Ali naj vse to zastane, ker nam manjka sredstev? Tako ne sme in ne more iti več dalje!«

Naj izvede delegacija gornji moj skromni predlog, tedaj podkrepimo Zavezo za par tisočakov in njeno strokovno tajništvo postavimo na trdna tla! Podpremo Zavezo dvignemo slovensko ljudsko šolo in nje učiteljstvo! Strokovno tajništvo je pa temu življenjski predpogoj!

III.

Učiteljstvo slov. dežel se je začelo gibati, kakor je poseti iz časopisnih notic, v smereh gospodarske organizacije. Neznane razmere, v katerih ječimo, so dale povod razmišljanju, ne kaže li osnovati aprovizacijske zadruge slične nekdanjim konsumnim društvom. Vodstvo Zaveze samo se bori s tem vprašanjem in kakor je razvidno v »Učit. Tov.« št. 17. je zavezino vodstvo poverilo referat o tej zadevi našemu agilnemu tovarišu Mermolji.

Zaveza ima pred očmi ustanovitev učiteljske centralne aprovizacijske zadruge. Ne zaradi tega, ker je za sezonski okraj že ustanovljena taka zadruga, in tudi ne zaradi tega, ker se je že osnovalo za ostali slovenski del Goriške dežele aprovizacijsko zadruga za učiteljstvo in duhovščino s sedežem v Gorici, ki prične, kakor je upati, že s septembrom delovati, torej ne iz teh dveh vzrokov, ampak zaradi enostavnosti, hitrejše poslovanja, manjših stroškov itd. bi bil pisec teh vrstic za to, da aprovizacije ne centraliziramo, temveč ravno nasprotno, da se osnuje cela vrsta aprovizacijskih zadrug v različnih večjih krajih po vsem slovenskem ozemlju. Za Goriško imamo torej že dve, na Kranjskem naj se zadevo reši po okrajih odnosno po par okrajih skupaj, podobno na Štajerskem in drugod.

Sprejeti pa bi bilo treba načelo: vse zadruge naj bi šle druga drugi na roko in imele vreden stik med seboj v svrhu kupčijskih zadev.

IV.

Udomačila se je razvada, da nabijamo svojo mizerijo, oziroma sijajne dohodke na veliki boben po predalih slovenskega časopisja splošno. Tako reklamo priobčuje n. pr. nekdo iz učit. vrst v »Slov. Narodu« z dne 13. avgusta t. l. Govori se med drugim o krulečih železcih in raztrganih črevljih, torej o samih stvarih, ki v očeh preprostega pa tudi ostalega ljudstva ne dvignejo na ugledu posameznika niti celotnega učiteljskega stanu. Resnica je, da nas naše gmotno stanje naravnost ponižuje pred ljudstvom. A še večja resnica je to, da je današnje stališče učiteljstva v sramoto onih, ki nas učitelje, nositelje kulture, tako plačujejo! Ne gre mi pa v glavo, da bobnamo po časopisju okrog te senčnate svoje strani. Za tako imamo vendar na razpolago svoj stanovski list, da si tu potožimo svoje gorje. Sicer pa, mesto po listih v javnost, bilo bi morda umestnejše nasloviti take-le vrste potožb s popolnim podpisom na pristojna mesta, kjer ni krulečih železcev in raztrganih črevljev!

Bilo bi dobro, če bi se naša Zaveza v interesu ugleda vsega slov. učiteljstva obrnila do uredništev vseh slovenskih časopisov s prošnjo, naj dopise iz učiteljskih krogov, ki stanovskemu ugledu vseprej nego koristijo, zavračajo ali pa pošiljajo »Učit. Tovarišu« v objavo, seveda v objavo, če so zanjo godni, drugače pa v uredniški koš s takimi zamašili! Y.

»Slovensko učiteljstvo za Jugoslovanstvo.«

Pod tem naslovom je bil v 17. števil »Tovariša« objavljen članek, ki je potreben nekoliko odgovora, ker pisec ne pozna razmer štaj. sloven. učiteljstva.

On trdi: »Ponekod se trudi slov. učiteljstvo, da nabira med svojimi tovariši za častno darilo nemškemu učiteljem Herzu i. dr.« Povem mu, da se to ne godi ponekod, ampak povsod, ker je to sklep letos v Vel. noči v Celju se vršече delegac. zborovanja Zveze, kjer so bila zastopana vsa okrajna učiteljska društva. Vsakemu delavcu gre plačilo, in te krovnice miso nič drugega, kot majhno priznanje za velike zasluge, ki so si jih ti učitelji stekli za izboljšanje gmotnega in pravnega položaja štajerskega učiteljstva ne glede na narodnost. Dobro so nam znane potrebe C. M. družbe, dobro tudi vemo, da se ravno učiteljstvo najbolj žrtvuje; a vendar je tudi naša dolžnost da poravnamo dolge, četudi jih imamo pri nem. tovariših. Žal, da se nahajajo tudi v naših vrstah, ki vedno kriče, store pa ničesar za narodno, ne za stanovsko stvar. C. M. družba bi lahko stala danes bolj trdna, kot kedaj, seveda ne podpirana iz naših praznih žepov, temveč iz žepov onih, ki jim je vojna dala stotisočake in milione dobička. »Če imajo imenovani nemški učitelji zasluge za vse štajersko učiteljstvo, je to lepo in priznanja vredno, toda pomisliti je treba, da bi si zaslug za slov. učiteljstvo ne mogli pridobiti, ako bi se jim ne bilo slovensko učiteljstvo udejstvovalo v njihovo organizacijo itd.« Piscu lahko mirno povemo, da je bilo slov. učiteljstvo vedno toliko stanovsko in narodno zavedno, da se ni nikdar udejstvovalo v nemški organizaciji. »Lehrerbund« sploh ni nobena nemška organizacija, ampak je le zveza naše slov. Zveze in nemškega Verbanda, kjer se razpravlja izključno le o strogo stanovskih vprašanjih. Da bi slovensko učiteljstvo pri podeljevanju doklad ne moglo biti prezrto in ločeno od nemškega učiteljstva, se pisec zelo moti. Da ne bo mnogo prerakanja o tem, naj se popraša pri kranjskih tovariših, kako so se tam delile doklade, kjer režejo slovenski deželni očetje slovenskemu učiteljstvu kruh, potem bo uvidel, da bi se enako lahko zgodilo na Štajerskem; le skupnemu nastopu vsega učiteljstva se je zahvaliti, da se to ne dogaja.

»Naj bode torej omenjenim nemškim tovarišem že to zadostna nagrada za njihov trud, da jim slovensko učiteljstvo zaupa in da prispeva svoj davek nemškemu Lehrerbundu«, tako pravi pisec dalje. Ta je pa že celo lepa. S tem, da zaupamo nemškemu tovarišem delo, s tem naj so že obenem plačani. Ne, tako umazani pa slovenski učitelji nismo, kakor n. pr. naša vlada, ki nam vedno nalaga nove častne službe, ki jih ni treba plačati z drugim, kakor s kako polhvalnico. Nagrad v polhvalnicah in priznanjih je učiteljstvo sito, ono je potrebno drugega. Res bi bilo najbolj umestno, da dobe omenjeni tovariši nagrado iz blagajne »Lehrerbunda«, a kaj, ko pa je ta tako jetična. Ali se naj opomore s tistimi vinariji, ki jih prispeva slovensko učiteljstvo? Če se ne motim, plačuje naša Zveza po 30 v od vsakega člana, kar bi znašalo od 600 članov letno 180 K, in od tega naj se plačujejo nagrade. Ako se udeležijo slovenski 4 odborniki le ene seje v Gradcu, znaša odškodnina tem gotovo nad 180 K, in tako ne ostane v blagajni za »športe« ničesar.

Mislimo tedaj, da se slov. štaj. učiteljstvo ni nič pregrešilo, temveč je storilo le dolžnost, ki jo mu nalaga organizacija.

E. in R.

Kratek odgovor na dolgo kritiko o

»Društvu slovenskih profesorjev«.

Zadnjič me je srečal prijatelj in pozdravil burno:

»Zdravo E- ist! R- iste pa naj vzame vrag!«

»Zaboga, kaj se pa je spet zgodilo? Ali spet kak atentat ali nova prekucija? Internacija ali konfinacija?

»Dobro! bi rekel stari Abraham a Santa Clara: revolucija je prekucija. Ti pa meni povej: ali si Slovenec ali Jugoslovan?«

»Trenutno sem Slovenec, ki se razvija k cilju Jugoslovana«.

»Bravissimo! Prvovrsten strelec, zadel si v piko, prvo darilo!«

Nadaljujem: »Da se izrazim učeno, visoko filozofsko: kot prezentna količina sem — Slovenec, kot futuristična količina — Jugoslovan; z ozirom na danes sem pristaš prezentizma, z ozirom na jutri, po-jutritšnjem in tako dalje pa spoznavalec futurizma«.

Dolgo sva se prepirala semtertja. Ker bi pa bralke in bralce samo dolgočasil ta dialog, hočem tukaj sporočiti samo njegovo résumé, kratko nit najine dolgovazne preje.

Dognala sva namreč, da se dele Slovenci izza Prešerna in Vraza na dve kulturni stranki, kateri imata isti cilj in se

razlikujeta samo po metodi, po taktiki, kako se naj doseže isti smoter.

Cilj je obema: enotni, kulturni Jugoslovani troimenskega naroda.

Prvi hočejo dospeti do cilja po prirodni, biološki poti, na podlagi realnih dejstev, tudi historičnih dejstev, drugi se pa hočejo kar čez noč z neko magično močjo fantazije spremeniti v čistokrvne Jugoslovane; prvi hočejo postati torej Jugoslovani potom prirodnega razvoja, z evolucijo, torej s črko E; drugi pa s pomočjo katastrofalnega, kulturnega prevrata, z revolucijo, torej s črko R.

Čegava bo končna zmaga: evolucijonarjev ali revolucionarjev?

E in R, s tema črkama se začenja novi slovenski alfabet; naučiti se ga mora na izust prostovoljno vsak Slovenec, sicer — ga bodo učili drugi!

E. Jugoslovani.

Srednješolske vesti.

Srednješolski vestnik. Začasni učitelji na I. državni gimnaziji v Ljubljani Fran Gnejzda, Rudolf Grošelj, Andrej Prebil, Alojzij Sodnik, Ivan Dolenc in Fran Kobal začasni učitelj na državni realki v Idriji dr. Fran Čadež in začasna učiteljica na državni gimnaziji v Novem mestu dr. Milan Šerko in Fran Dolžan ter suplenti dr. Josip Rožman so imenovani za prave učitelje v IX. činovnem razredu.

Iz naše organizacije. Skupne zadeve.

Iz Zaveze avstrijskega jugoslovanskega učiteljstva.

Dodatke k imenikom svojih članov so poslala tale društva: Kamniško učiteljsko društvo je prijavilo še 3 člane (skupaj 20 + 3 = 23 članov.) Belokranjsko učiteljsko društvo je prijavilo na novo 26 članov (skupaj 10 + 26 = 36 članov.) Brežiško in sevnjsko učiteljsko društvo zapet 1 člana (skupaj 49 + 1 = 50 članov.) Goriško učiteljsko društvo je prijavilo na novo 73 članov in odstop 2 članov (skupaj 32 + 73 - 2 = 103 člani.) Šmarsko-rogaško učiteljsko društvo je prijavilo še 2 člana (skup. 40 + 2 = 42 članov.) V 16. št. U. cit. Tov. smo izkazali 1222 članov, danes pa 103, torej skupaj 1325 članov. 4 društva še niso poslala imenikov.

Vodstvo Zaveze.

Za učiteljski konvikt je darovala Kmet-skoposojilnica ljubljanske okolice K 50. Bog plati! Gidč. Klotilda Kunasz, učiteljica na Suhorju, K 2 članarine. Hvala!

Slovenska Šolska Matica. Članarina za leto 1919 bo znašala bržkone 8 kron. O tem se bo sklepalo na občnem zboru o Božiču. Za leto 1918 pa velja še stara letnina, namreč 4 K. Gg. poverjenike prosimo, da se požurijo z nabiranjem članov.

Kranjsko.

Učiteljsko društvo za Kranjski šolski okraj je imelo po prestanku štirih let zopet svoj redni občni zbor v Kranju dne 4. julija t. l. Vseh zborovalcev je bilo 18; nekateri so iz raznih vzrokov opravičili svojo odsotnost, mnogi pa so še daleč proč z doma na raznih frontah. V otvoritvenem govoru pozdravi Fran Luznar v prvi vrsti stano gardo, ki stoji neustrašeno na braniku naprednega šolstva ter ponosno in samozavestno dviga prapor svobode in značajnosti, pozdravlja pa prisrčno tudi mlajše člane z željo, da nadaljujejo kot dediči v prid šolstva tam, kjer preneha starejša učiteljstva. Vojni dogodki so spremenili ves svet. Na eni strani je srednjeveški militarizem, na drugi pa svoboda narodov in posameznikov. Povsod vre, vse se spreminja in prenavlja, le eno je stalno, le eno je večno... učiteljska misel. Vse to se godi, ker nimamo nobene pravega prijatelja, posebno ne med višjim uradništvom. Kadar nas rabijo, nas vsi poznajo, kadar pa išče hlapec Jernej svojo pravico, takrat nam obračajo hrbet vsi po redu. Kar smo vendarle dosegli, je uspeh naših naprednih organizacij. Končno se spominja tistih, ki so v izvrševanju svojih dolžnosti padli za domovino in cesarja. — Tajnik V. Rus prečita poročilo o delovanju društva od leta 1914. dalje. V letu 1915. ni bilo možno sklicati niti odborne seje, ker izmed sedmih članov so bili istočasno pod orožjem štirje odborniki. Dne 20. novembra 1915. je daroval svoje mlado življenje za domovino odbornik — praporščak Andrej Suhadolnik tam za laškim gričem. V letu 1916., 1917. in 1918. je bila po ena odborova seja, kjer so se obravnavale društva se tikajoče zadeve. Društvo je podpisalo tri vojna posojila po 200 K, za pokritje končnih stroškov spisa »Dejanja govore«, pa je dalo 84 K izredne podpore iz Travnovega fonda. V vseh štirih letih se zaradi izrednih razmer čla-

narina ni pobirala. Vendar pa se je vsako leto redno odposiljala članarina za 50 družtenikov, kolikor jih je bilo faktično pred vojno, deželni organizaciji in Zavezi, iz društvenega premoženja. Društvo šteje letos 2 častna in 32 rednih članov brez učiteljev — vojakov. — O stanju društvenega premoženja je poročal za vsa štiri vojna leta društveni predsednik. Dohodkov za leto 1917. je bilo 347 K 13 h, stroškov pa 355 K 55 h; primanjkljaj 8 K 42 h je pokrit iz obresti naloženega denarja. Društvo ima v raznih hranilnicah in v vojnih posojilih 6203 K 28 h čistega premoženja. — Tovariš J. Lapajne prečita »Izjavo opozicije«, potem pa podrobno razvija delovanje Zaveze, ki se je morala bojevati zlasti na Kranjskem z bivšo »Slov. Lj. Stranko«, ki je hotela drakonično zaslužiti vse učiteljstvo. Izjavo trojice, ki je nameravala iz neumljivih razlogov očrtniti Zavezino vodstvo, pobija točko za točko. Sklepno predlaga v odobrenje naslednje resolucije: 1. Učiteljsko društvo kranjskega okraja zavrača napade Hreščaka in drugih, a izreka Zavezini svoje priznanje, ker je v polni meri vršila, kar sedaj zahtevajo od nje. 2. Predsedniku se zahvaljuje za dolgoletno požrtvovalno delovanje. 3. Učiteljstvo poziva, da se krepko oklene svojih okrajnih učiteljskih društev in potom njih Zaveze. 4. Vsak posameznik podpira naše liste gmotno in duševno. 5. Dolžnost tudi vsakega posameznika bodi skrbeti za učiteljski naraščaj. Nato pojasnjuje tajnik V. Rus delovanje Zaveze v splošnem, predsednik Fr. Luznar pa zakasnelo izhajanje lista »Popotnik«, kar je zakrivila edinole uprava »Učiteljske tiskarne«, pa nihče drugi. Resolucije so bile z odobravanjem soglasno vsprejete. — O »Načrtu za preustrojenje našega šolstva« poroča podpredsednica Janja Miklavčičeva. Uvodoma poda glavne misli celotnega načrta, kakor ga je zasnoval sestavitelj, nato se podrobno peča z li. točko »Socialne naprave pri šoli«. K tej točki predlaga naslednje resolucije: 1. Vsaka šola imej po več izvodov mladinskih listov, ki naj se dajo sproti otrokom v roke. V to svrhu naj se določi gotov dan v tednu, učenci pa naj menjajo se čitajo list, rešujejo skupno zastavice, uganke i. t. d. Gotovo bi se marsikateremu otroku s tem vzbudilo veselje do čitanja. 2. Gojitev narodnega petja s posebnimi izvenšolskimi vajami. 3. Prireditve otroških iger a petjem in telovadbo. 4. Večkratni poleti v naravo na izgledne točke, kjer se gojenec vzbuja ljubezen do narave in lepe naše domovine. 5. Uredba šolskih hranilnic v privajanje otrok k štedljivosti in umni porabi denarja. 6. Razne delavnice za deška in dekliška ročna dela. Mnogo je zlasti po mestih otrok, ki v izvenšolskem času brezposelno postopajo, ker nimajo nikakega dela. 7. Šolski vrtovi s posebnimi oddelki za dečke in deklice in s telovadščem. 8. Vsaka šola imej med drugimi učili tudi »Motive za narodno vezenje«. Prejalsile pride zopet praktična ženska narodna noša v veljavo, kar bi bilo narodu — z ozirom na trpežnost noše — gotovo v dobiček. 9. Prost vstop h koncertom umetnikov. Pri splošnem razgovoru se ugotovi, da se s temi napravami znova obremenijo učiteljstvo, ki pa bi radi vse to sprejelo, čim bo uspešno rešeno njega gmotno stanje. Resolucije se potrdijo soglasno. — Tajnik V. Rus prečita najprej iz »Učiteljskega Tovariša« utemeljevanje Ganglovega predloga o »Stalnem Zavezinem tajništvu«, pojasnjuje obširno njega nujnost in predlaga v sprejetje naslednje resolucije: 1. Strokovno tajništvo Zaveze je z ozirom na naraščajoče delo v Zavezini in neodložljiva potreba, če hočemo, da funkcionira naša najvišja organizacijska uprava točno, redno, smoteno in vodilno. 2. Da se to čimprej omogoči, treba je tako Zavezinemu vodstvu kakor gospodarskemu in časnikarskemu odseku poiskati vse vire, da se zagotovi gmotna stran strokovnega tajništva. 3. Notranja uredba stalnega tajništva naj se zasnuje na način, kakor predlaga tovariš E. Gangl v svojem tozadevnem načrtu v točkah od b) do l). 4. Strokovnemu tajništvu morajo biti v informativnem oziru na razpolago vsaj vsa priznana slovenska, hrvaška, srbska, češka, poljska in nemška stanovska glasila, pedagoške revije ter društvene publikacije pedagoško-didaktične vsebine. — Predsednik je mnenja, da bi bilo prav, če bi uredila hranilnica in posojilnica »Učiteljskega konvikta« svoje uradne ure tako, kakor jih imajo drugi državni zavodi. Zavod se ne more dvigniti, če posluje vsak teden samo dvakrat in še tedaj le po eno uro. »Učiteljska tiskarna« bi morala skrbeti, da se izvežba na primer eden izmed mladih tovarišev popolnoma v tiskarskih poslih, zakaj doslej je vsa tiskarniška uprava zavisna le od dobre ali slabe volje nastavljenega faktorja. Zaveza bi imela na ta način od take preuredbe lepe dohodke tako od hranilnice kakor od

tiskarne. Po debati so bile resolucije soglasno sprejete. — O novi članarini Zavezinih družtenikov poroča, oprt na člen IV. Poslovnega reda, predsednik Fr. Luznar. Sprejme se predlog, da plačajo družteniki za leto 1917. samo 16 kron, kolikor stane naročnina »Učiteljskega Tovariša« in »Popotnika«, vse drugo krije društvena blagajna iz Travnovega fonda. Z letom 1919. plačuje vsak družtenik polno članarino letnih 24 kron. Iz istega vzroka se opusti tudi pobiranje zastale članarine za leto 1915., 1916. in 1917. Društvo pristopi k čerkovnemu prometu. — Delegatom za prihodnje delegacijsko zborovanje so bili izvoljeni: 1. Janja Miklavčičeva, učiteljica — Kranj, društvena podpredsednica; 2. Julija Zalokarjeva, učiteljica — Kokra; namestnika: Jakob Slapar, nadučitelj — Olševek; Anton Sepaher, učitelj — Kranj. — V novi odbor, ki se je takoj sestavil, so bili izvoljeni: Fran Luznar, predsednik; Janja Miklavčičeva, podpredsednica; Vilibald Rus, tajnik; Anton Sepaher, blagajnik; Ana Malijeva, Josip Lapajne in Anton Mahkota, odborniki. — Pri slučajnostih sta poročala učiteljska zastopnika o svojem delovanju v c. kr. okrajnem šolskem svetu. Razmere v tej korporaciji so se docela spremenile: mnogi predlogi in nasveti, ki so šli in učiteljstvu v prilog, so dobili zopet poslušna ušesa. Po triurni razpravi zaključil predsednik občni zbor z željo, da naj se čim prej povrnejo predvojnne razmere.

Štajersko.

Šmarsko-rogaško učiteljsko društvo je zborovalo dne 22. avgusta t. l. v Št. Vidu pri Grobelnem. S pozdravom otvori tov. predsednik zborovanje. Čast mu je bilo pozdraviti tudi gosta g. dr. Strmška, sina mnogo prerano umrlega tov. Vekoslava Strmške, katerega rod tako častno napreduje. Živijo! Pozdravil je tudi gospo Ido Matuševu, hčer znane priljubljene nadučiteljice rodline Šumrove; tudi tej zakliče: Živijo! Nato prečita V. okrožnico Zveze, ki je bila vzrok temu zborovanju. Društvo se izreče za ustanovitev strokovnega tajništva, po predlogih tov. Flereta. Delegatom za Zavezino zborovanje sta voljeni tov. Ivanka Zupančičeva in Albina Zavešnikova. Na predlog tov. Zapfa se vnovič prosi c. kr. okr. glav. v Celju, naj čimprej uvede obljubljeno aprovizacijo za učiteljstvo. Na njegov predlog sklene društvo opozoriti Zvezo, da se izreče Jugoslovanskemu klubu za hvala za dosedanje podpiranje učiteljskih teženj ter ob enem prošnja, da energično urgira pri novem finančnem ministru, da isti izpolni sklep finančnega odseka ter vložil v jesenskem zasedanju predlog za draginji primerno vojno draginjsko doklado učiteljstva za leto 1919. Zveza naj provzroči, da Lehrerbund opetovamo pri železniškem ministrstvu stavi zahtevo, da se v očičled vedno višjim voznim cenam učiteljstvu podeli iste ugodnosti, ki jih imajo državni uradniki za vožnjo po železnicah. Društvo opozori nadalje Zvezo na dopis v Učiteljskem Tovarišu »Slovensko učiteljstvo za Jugoslovanstvo« od 9. VIII. 1918. šte. 17, v katerem se piše proti pobiranju denarja za častno darilo nemškemu učitelju Herzu, Otterju in Monscheinu. Zveza naj energično nastopi proti temu dopisu. Društvo se tudi izreče proti preosnovitvi Učiteljskega Tovariša v dnevnik. Na predlog tov. Cenčica se prosi rogaški okr. šol. svet, da se čimprej razpiše volitev zastopnika, ker je učiteljstvo tega okraja že delj časa brez njega. G. profesor dr. Strmšek izreče željo, da bi bil Popotnik tudi glasilo društva slovenskih profesorjev. Društvo se soglasno strinja z njegovim mnenjem. Po daljšem razgovoru o tako željno pričakovani učiteljski aprovizaciji zaključil tov. predsednik zborovanje. Prihodnje zborovanje se vrši meseca novembra t. l. v Šmarju. — D. Z.

Učiteljsko društvo za laški okraj je imelo dne 7. julija t. l. na Zidanem mostu svoje tretje letošnje zborovanje. Po pozdravnem govoru tovariša predsednika Antona Gnusa je sledilo obširno poročilo tovariša Zupančiča glede izjave, ki so jo podali tovariši Flere — Hreščak — Pahor na delegacijskem zborovanju Zaveze dne 28. decembra 1917. Tovariš poročevalec je priporočal ob koncu svojega govora v vsprejem nastopne predloge: 1. Vodstvu Zaveze se izreče zaupanje. 2. Ugotovi se, da je vodstvo Zaveze mnogo zahtevanejša že izvršila. 3. Od vodstva Zaveze se pričakuje z gotovostjo, da se bo prizadevalo vse dosedanje že obstoječe nedostatke z ozirom na našo organizacijo, ki izvirajo od njega ali so z njim v kakki zvezi sploh, po možnosti odstraniti v najkrajšem času. Vsi ti predlogi so bili soglasno sprejeti. Zbor se je v principu izrekel tudi za ustanovitev strokovnega tajništva v Zavezini, toda le s pogojem, da

se učiteljstvo s tem posebe ne obremeni. Za Zavezine delegate so bili izvoljeni tovariš Meško in tovarišica Wessnerjeva, za namestnika pa tovariš Zupančič in tovarišica Umbergerjeva. Pri točki »iz vprašalne skrinjice« se je razpravljalo o žalostnih aprovizacijskih razmerah, ki vladajo v nekaterih občinah. Tovariš predsednik se zato naprosi in pooblasti, da stori vse primerne korake, da se prikloni učiteljstvu k aprovizacijskemu mestu, ki se je ustavilo za državne uslužbenke v Laškem trgu. Prihodnje zborovanje se vrši dne 7. novembra t. l.

Učiteljsko društvo za ptujski okraj je zborovalo dne 22. avgusta 1918. v Ptuj. Udeležilo se je zborovanja 6 tovarišic in 11 tovarišev. Sklepi: 1. Nemškima tovarišema Herzu in Otterju se po daljši debati prisodi darilo za njuno požrtvovalnost, ki jo izkazuje našemu stanu, in sicer naj prispevajo začasno učno osebo po 1 K, stalno po 2 K. Zneske naj poberejo šolski voditelji pri izplačevanju mesečnih plač ter jih odpošljejo blagajničarki tovarišici Mar. Luknarjevi v Ptuj. — 2. Zborovalci so pritrdili načrtu, da se ustanovi stalno strokovno tajništvo skupne organizacije. Odbornile so se točke, ki jih je sestavila Zveza s sledečim dodatkom: Vsako pogodbo strokovnega tajništva, ki jo napravita stanovsko-polit. odsek in upravni odbor, naj potrdi tudi delegacija. — 3. Ker se udeležujejo zborovanj vedno le isti, in ker se marsikdo ni član organizacije, je stavil tovariš Mirko Lešnik sledeči predlog: Sesavi naj se skupina sosednih šol za celi šolski okraj. Posamezne skupine naj se odkazejo tovarišem, ki jih izvoli društvo. Ti morajo četrtletno pobrati na njim določenih šolah članarino od vsega učiteljstva. Predlog so zborovalci sprejeli. Obenem se sklene, da naj vsakdo vsakokrat, kadar se ne more udeležiti zborovanja plača učit. društvo po 2 K globe. Tudi te zneske bodo pobirali četrtletno prej imenovani. Ta sklep stopi v veljavo z novim gospodarskim letom. — 4. Prihodnje zborovanje se vrši dne 7. novembra v Ptuj. V novem šolskem letu se bo vršilo zborovanje vsak mesec. — 5. Delegatom za Zavezino delegacijsko zborovanje v Ljubljani dne 4. sept. sta bila izvoljena tovarišica Val. Kanklerjeva in tovariš Mirko Lešnik. 6. V imenu društva se izrečejo čestitke okrajnemu šol. nadzorniku gosp. Mat. Hericu in tovarišu Ivanu Farkašu pri Sv. Lovrencu v Slov. gor. ob priliki njunih imenovanj šolskim ravnateljem. — Dvoje nameravanih predavanj (prof. Iv. Vesenjaj in tovariš Puhr) je izostalo, ker sta bila referenta radi raznih ovir zadržana.

O opozicijski »Izjavi« tovarišev Fleret-Hreščak-Pahor je obširno poročal tov. Mirko Lešnik. Stavil je sledeče predloge, ki so bili soglasno odobreni: Učit. društvo za ptujski okraj odklanja: 1. napad opozicije Flere-Hreščak-Pahor na Zavezino vodstvo v točki VI. prvega dela »Izjave« v svesti si, da je vodstvo storilo mnogo koristnega za slovensko učiteljstvo in slovenski narod, ter jim pridobilo ugled ne samo v domovini, temveč tudi v tujini. — 2. pridružuje se zahtevi opozicije po reorganizaciji »Zaveze«, da združi vse slovensko učiteljstvo brez razlike pripadnosti političkim strankam in stni vse avstrijske jugoslovanske učiteljske organizacije v enoto. — 3. predlaga, da bodi »Učiteljski Tovariš« edinole šolsko-politiški list in se izdaja v obliki pripravnih za vez ter obravnavaj vsa šolsko-politiška vprašanja vseh avstrijskih jugoslovanskih dežel v posebnih oddelkih.

Učiteljsko društvo za ormoški okraj objavlja izkaz prispevkov za učiteljski vojni pomožni sklad za 2. četrtletje 1918. Darovali so: 1. Učiteljstvo Ormož-okolica 2% od vojne draginjske doklade v znesku K 37.40; 2. učiteljstvo Velika Nedelja 1½% doplačila k v 1. četrtletju plačanem prispevku v znesku K 2.62; 3. učiteljstvo Sv. Miklavž K 27.24; 4. učiteljstvo Sv. Lenart K 11.94; 5. učiteljstvo Sv. Tomaž K 25.48; 6. učiteljstvo Rumeč K 19.00; 7. učiteljstvo Sv. Bolfenk K 21.00; 8. učiteljstvo Hum K 17.63; 9. učiteljstvo Središče K 28.27; 10. učiteljstvo Svetinje doplačilo k v 1. četrtletju plačanemu prispevku v znesku K 1.00. V vsem je torej prispevalo učiteljstvo ormoškega okraja za 2. četrtletje 1918. znesek K 191.58. Pripominimo, da je vse okrajno učiteljstvo brez izjeme poravnalo ta stanovski davek.

Tržaško.

Meščanskošolski tečaji v Trstu. Predsednik Učiteljskega društva za Trst in okolico sporoča: Tovarišice in tovariši! Gledé meščanskošolskih tečajev, za katere vlada med Vami vsestransko, živo zanimanje, Vam poročam, da sem dobil na tozadevno prošnjo sledeči odgovor: C. kr. namestništveni svetnik v Trstu, Sch. štev. 159/1—1918. Trst, dne 17. julija 1918. Učiteljsko društvo za Trst in okolico v roko

gosp. predsedniku Antonu Germeku, učitelju mestne ljudske šole pri Sv. Ivanu. Glasom razpisa c. kr. namestništva 3./6. 1918. št. VII. 795/2 — 1918. v vednost. Kłodzic.

Abschrift. Betreff: Abhaltung von Bürgerschullehrkursen. Zufolge Erlasses von 12./6. 1918., Zl. 16711 — XII, ist das Ministerium für Kultus und Unterricht dermalen nicht in der Lage, zu der Bitte, betreffend die Abhaltung von Bürgerschullehrkursen für alle 3 Fachgruppen im nächsten Schuljahre in Triest, wenn auch nur grundsätzlich, Stellung zu nehmen. Die in der Eingabe des Vereines angelegten Voraussetzungen beruhen vorläufig nur auf Vermutungen und konnten nicht in Erwägung gezogen werden. Ferner wird auf die Tatsache hingewiesen, dass ein gegenwärtig aufgestellter Kurs nur jenen Lehrern zugute käme, die sich im Hinterlande befinden, während alle im Militärdienst stehenden naturgemäss hievon ausgeschlossen wären und so gegen ihre an sich schon begünstigten Amtsbrüder in einem argen in manchen Fällen kaum gut zu machenden Nachteil geraten würden.

Koroške vesti.

—k— **Iz koroškega pašalika** piše »Mir« o žalostnih šolskih razmerah: Zakaj je tako malo slovenskih dijakov na Koroškem? O tem vprašanju se je v našem listu že mnogo razpravljalo; razpravljati pa se bo moralo tudi na najkompetentnejšem mestu. Humanistično gimnazijo v Celovcu je koncem šolskega leta 1917—1918. obiskovalo 235 Nemcev in 60 Slovencev; realno gimnazijo pa je obiskovalo 330 Nemcev, 6 Italijanov, 1 Poljak in 1 sam Slovenec. Na c. kr. drž. obrtni šoli ni nobenega Slovenca. K vsem drugim vzrokom, o katerih smo že razpravljali v tem pogledu, navajamo danes samo sledeče: Letos je šlo delat sprejemne izpite za gimnazijo precejšnje število naših fantov, pa izpita — mnogi niso napravili. Vsa nemškutarja v naših šolah jim ni nič pomagala, dočim fantje na Štajerskem in Kranjskem iz trdih slovenskih šol pridno študirajo. Ali nam morejo nemškutarji to uganko rešiti? Naše ljudske šole! Bog jih odnesi in vlada daj pametneje uredjenih! Ponemčevalnica in šola, to dvoje gre ravno tako malo skupaj kakor ogenj in voda!

Kranjske vesti.

—r— **Iz ljudskošolske službe**, Matilda Bevkova, dosedaj suplentka v Vremu, je premeščena v Harje; Berta Šilovinačeva je imenovana za začasno učiteljico v Loškem potoku; za suplentko v Trzišču je nameščena Alojzija Modičeva; Erna Turkova je imenovana za začasno učiteljico v Čatežu, suplentka Justina Hitijeva za začasno učiteljico pri Sv. Jakobu ob Savi, Elvira Friesova za suplentko v Beli peči; Viljemina Beningerjeva, učiteljica v Ribnici, gre v začasni pokoj.

—r— **Sestanka učiteljstva novo-meškega okraja**, ki se je vršil dne 27. avg. v Novem mestu, se je vdeležilo z malimi izjemami vse učiteljstvo v okraju. Sestanek je otvoril s pozdravnim nagovorom tov. M. Matko. Predsednikom je bil izvoljen okr. šol. nadzornik Janko Grad. Pod njegovim vodstvom se je po daljši debati, ki so se je vdeležili vsi navzoči, soglasno sprejelo sledeče sklepe: Ker velike ovire preprečujejo, da bi se ustanovila lastna učiteljska aprovizacija, se izvoli učiteljski gospodarski odbor, obstoječ iz sledečih tovarišev: predsednik Martin Matko, člani: tov. Gregorc, Štular, Klemenčič in Smolik. Za namestnike se izvolijo tov. Zupančič, Žen in Ravhekar. Odboru se naroči, da še enkrat poskusi doseči, da nas c. kr. deželna vlada sprejme v uradniško aprovizacijo. Ako tega ne bi dosegli, naj deželna vlada pristane na obdane, da bolj dostojno poskrbe za našo aprovizacijo. Odbor naj tudi skrbi, da bo takoj sprejet tudi en tovariš v presojevalnico o potrebi v Novem mestu. Delovalo se bo tudi na to, da se v vsaki občini, kjer se to še ni zgodilo, sprejme tudi učitelj ali učiteljica v občinski aprovizacijski odbor. Vsa zapostavljanja in šikaniranja v zadevi preskrbe za živili, obteko in obatvijo s strani kateregakoli urada, naj se nemudoma javijo odboru, ki poskrbi potrebno, da se to prepreči.

Štajerske vesti.

—š— **Poziv**. Vse učitelje, ki se jim štejejo nekdanja podučiteljska leta po eni tretjini, pozivljamo, da odgovore na nastopna vprašanja, oziroma pošljejo te-le podatke: 1. Datum izpričevala učne usposobljenosti. 2. Kdaj dobe prihodno petletnico na podlagi sedaj veljavnih določb (po eni tretjini?) 3. Kdaj bi dobili prihodno

petletnico, če bi se polno štela podučiteljska leta? 4. Katera petletnica bo prihodnja? Pri odgovoru na 3. vprašanje se ne sme pregledati, da se podučiteljska leta čez 10 let v smislu nekdanjega sklepa deželnega zbora vračunavajo polno. Najvišja izguba po tretinjenju more doseči le 6²/₃ leta, ker se od 10 podučiteljskih let, ki po označenem deželnozborskem sklepu ne pridejo v poštev, 3¹/₃ leta itak štejejo za petletnine. Natančni in zanesljivi odgovori in podatki naj se čimprej pošljejo na naslov: Leitung des steiern. Lehrerbundes, Graz, Kaiserfeldgasse 27.

—š— **Društvo Selbsthilfe der Lehrerschaft Steiermarks**. Od zadnjega našega razglasa z dne 21. maja t. l. sta se pripetila dva smrtna slučaja, za katero se vplača meseca septembra znesek 4 K. Umrli sta: 1. gospa Evgenija Cerwinka, učiteljica v p. na Dunaju (165. smrtni slučaj), umrla dne 2. junija; 2. gosp. Leopold Ringhofer, nadučitelj v p. v Gradcu (166. smrtni slučaj) umrl 5. avgusta. **Društveno vodstvo**.

—š— **Dajte nam več učiteljev!** Med desetimi učiteljskimi osebami najdemo sedaj komaj enega moškega. Samo v naši deželi je padlo že nad 100 učiteljev in ne vsteti so pri tem ujeti, ranjeni in pogrešani. Večinoma imamo na deželi stare učitelje, ki učiteljstvo le še, ker čakajo na ureditev plač ali na konec vojne. Vendar obojega ni od nikoder. Učiteljskega naraščanja v zadnjih letnikih učiteljskega nimamo. Pomislite kaj bo z našo mladino, kaj z našimi šolami! Obračamo se na deželni šolski svet, da ukrene, da bo oproščenih več učiteljev, in sicer mladih. Saj je za te izredne čase neobhodno potrebno, da imamo na šolah mlade, čile učne moči. »Mariborska« »Straža«.

—š— **Slovenska šola v Mariboru**. Ginjeni poročamo, da sta dva vrla slovenska narodnjaka, poročnik Ribič in praporščak Ogorelec od 87. polka, tik pred svojo junaško smrtjo mislila na prepotrebno šolo v domovini ter ji zapustila 30 K. Ko sta zapuščala ta svet, jima je bila zadnja misel dobrobit slovenskega naroda, rešitev dece na jezikovni meji. Ta čin Vama zagotavlja neverljivo hvaležnost v naših središčih, ki bo trajnejši spomin na Vaju, kakor kamen na grobu. Slava Vama večna!

—š— **Draginjske doklade**. Ker vsled sklepa štaj. dež. odbora z dne 3. avgusta prispeva dež. odbor polovico k draginjskim dokladam, dobi štajersko učiteljstvo polne zneske in sicer:

Vsa službena leta	1. razred: družina 1 oseba	2. razred: družina 2 osebi	3. razred: družina 3 do 4 osebe	4. razred: družina 5 do 6 osebe	5. razred: družina več kot 6 os.
A. Ljudski učitelji.					
do všteti 10 službenih let	972	1440	1968	2496	3024
od 10 do všteti 16 let	1272	1752	2280	2808	3336
od 16 do všteti 23 let	1548	2016	2544	3072	3600
od 23 do všteti 40 let	1752	2472	3000	3528	4056
B. Meščanski učitelji.					
do 10 let	1272	1752	2280	2808	3336
od 10 do všteti 17 let	1548	2016	2544	3072	3600
od 17 do všteti 27 let	1752	2472	3000	3528	4056
od 27 do všteti 40 let	1776	2916	3588	4260	4932

Učiteljice, porečene z učitelji, dobe doklado po I. razredu; seveda potem ne pridejo v poštev pri družini.

Splošni vestnik.

Kurent. Izišla je 2. številka s sledečo vsebino: Fran Milčinski: V gorskem zakotju. — F. Žgur: Kurentu. — Ferdo Plemič: Pravljice za odrasle. 3. O vreči krompirja. — Pavel Scheerbart: Jean Baptiste v galošah. — Manica: Pridi... — Matija Bahun: Na pojedini. Stara ljubezen. — Vračunal se je. Zmernost. Iz političnih dnevnikov. Dober odgovor. Previsok cenjena. Vzorno gospodinjstvo. Darilo vojnega dobičkarja. Velikodušen. Časotetje. Spominska plošča. — V prilogi: Še ni določeno. V brivnici. Bistroumni vzgojitelji. Stava. Listnica uredništva. — Slike: Maksim Gaspari: Novi ministrski predsednik. Moderna končnica za panje. — France Podrekar: Otroci. Naši politiki: Kristan. — Areh Smrekar: Navijanje cen. Zapolnjenost! — Kurent izhaja po dvakrat na mesec ter stane do konca tekočega leta 10 kron. Naroča se v upravnistvu Kurenta v Ljubljani, Stari trg 19. (Zvezna tiskarna).

Nadomestilo za arabski gumij. V sedanjih dobi splošnega pomanjkanja menda ne bo odveč, ako opozorim tovariše na neko nadomestilo za drag arabski gumij, ki

se ga sedaj nikjer več ne dobi, brez katerega se pa pri šolskem vodstvu prav težko izhaja. To nadomestilo je vsakomur dobro znana črešnjava smola, temnorjav prosojen sok, ki se na bolnih mestih izceja iz tuba črešenj, breskev in marelic. To smolo je za rabo treba raztopiti v vodi pri bolj lahkem ognju in večkrat premešati. Če je zmes pregosta, prilije se po potrebi vode. Ko je ta zmes postala enakomerno gosta, da se na hlad — in gumij je gotov. — Poskusi!

Razgled.

Bodočnost nemškega uradništva. Bavarski naučni minister dr. Knilling je imel daljši razgovor z uredniki večjih berlinskih listov, ki jim je izjavil med drugim: Največ skrbi mi dela vprašanje, kaj bo z našimi uradniki, ki nikakor ne morejo živeti od svoje plače. Državni prispevki ne zaležejo nič. Uradnik mora porabiti svoje zadnje prihranke ali pa mora stradati in uradništvo bo kmalu popolnoma proletarizirano. In kar je najhujše: nemško uradništvo, dosedaj med najbolj poštenimi na svetu, se je v plasteh že jako, jako približalo nevarnosti korupcije, ne da bi mogli ta razvoj preprečiti. Če je dobro plačano nemško uradništvo že ob robu gnotnega in moralnega propada, kaj naj pa poreče mo o slabo plačanem avstrijskem učiteljstvu vobče in o slovenskemu posebe. Bavarski naučni minister je poln skrbi zaradi uradništva, a avstrij. deželni odbori, deželne komisije in osrednja vlada se ne zmenijo za naše počasno umiranje; vedo za našo bedo, a maše ušesa, da ne slišijo glasov obupajočih, zapirajo oči, da ne vidijo blelih obrazov nedolžno trpečih. Skrbi jim vse to ne dela, sicer bi ne bili tako indolentni napram temu nujnemu vprašanju.

Književnost.

Koncert »Ljublj. Zvona« se je vršil v veliki dvorani Narodnega doma dne 4. t. m., ko smo mi končali z zborovanjem Zavezine delegacije. Dobrodošlo nam je užitek polno razvedrilo po dvadnevem intenzivnem in uspešnem delu v odsekih, v upravnem odboru in na zborovanju delegacije, zato smo se skoro polnoštevilno udeležili imenovanega koncerta. — Pevski zbor »Ljublj. Zvona« je sestavljen po veliki večini iz samih mladih grl, ki jih spretno vežba in zmagovalno vodi večša taktirka pevovodje Zorka Prelovca. V nastopu moškega in mešanega zbora je bilo opaziti dovolj gotovosti in zavesti, ki naravnava pogled od samega zamaknenja v note do gibov in znakov pevovodjevih gest. Tako je izpričana trdna vez med njimi in tako je podan dokaz, da stoji na pevskem odru celota, ki jo vznaša hrepenenje do umetniškega popolnjenja. To hrepenenje je ob vztrajnosti šolanja zagotavlja častno mesto v krogu zavestnih gojilcev slovenskega petja. Tako šolanje, temelječe na vztrajnem delu in pospeševano od zgoraj omenjenega hrepenenja, je poročstvo, da se »Ljublj. Zvon« zaveda svojega namena in prihaja do njega. — Po večini smo čuli narodne pesni v učinkovitih harmonizacijah in v umetniški izvedbi. Med umetnimi skladbami sta posebno ugajali dve kompoziciji našega E. Adamiča (čveteroglasni ženski zbor »Po slovesu« in zlasti mešani zbor »Deklica in ptič«), ki sta bili sploh prvič izvajani. Samospeve sta pela Mila Počivalnikova (mezzosopran) in Pavel Debevec, član slov. narodnega gledališča v Ljubljani. Poslednji si je s svojim lepim baritonom pridobil glasno odobravanje. Celotni vtisk koncerta je bil najpovolnejši. Vzpored je bil ravno prav dolg. Kdor je prišel utrujen, se je vračal poživljen. Hvala jim, ki so nam ponudili okrepčujoč napoj, iz živega vreca slovenske pesmi!

E. Gangl.

Njiva. Spisal Ksaver Meško. — »Feldbücherei der k. u. k. 10. Armee« objavlja v 24. snopcu Meškovo povest »Njiva«. V njej pripoveduje pisatelj, kako si je Matija Petek na sleparski način prisvojil njivo Petra Korena. Korenovo rodovino je uničil, pospešil Petrovo smrt, njega — krivoprisežnika — pa je dohitela kaznen v Karpatih, kjer ga je smrt »objela s kosčenihi rokami, pritiskala ga tesneje in tesneje na svoje prsi, da je ledenel ob njih groznem mrazu...« Tako enostavno jedro je obdelal Meško z mojstrsko roko ter z mogočno silo jezika in poezije: ostre črte značajev, analiza dojmov, vtiskov in pretresljajev notranjega sveta, efekti posameznih prizorov in nastopov ter plastika narisov prirode in njenega snovanja dvigajo »Njivo« do višine izrazito umetniškega dela. Petek se odraža iz podlosti svojega dejanja do zaničevane odurnosti in ogaabne samogoltnosti, da celo njegova tragična smrt budi vsaj tiho zadovoljnost. Vlogo nizkega njegovega značaja in pohlepne, brezdušne požrešnosti je prevahal

pisatelj na rame satanu, kar utegne v nekem svetu zbuditi domnevo nekakega obsedenca in kar zmanjšuje Meškovi povesti ceno vrednosti umerjeno-stroge realističke. Tragika Korenovih pa je obratno risana s tako živo nazornostjo, brez pretiravanja in poveličevanja, stvarno, toplo in iskreno, da pretrese človeku dušo in jo zaliva z nepozabnim napojem bede in sirotnosti. Spridlo vehementno udarjajoče zlobe plahne vera v zmagojučo silo kreposti in resnice — dokler enako brezobzirno ne nastopi katastrofa, ki v imenu užaljene pravičnosti zahteva od podle kreature svoj tribut! Umetnosti Meškovega dela je na kvar, da se razpleta konec od 7. poglavja naprej, kar udarja povesti pečat prigradnosti in opravičuje sklepanje, da je bil začetek storjen zaradi konca. Tako se hipoma prelomi blesteča sila umetnosti, da si ukrči pot v — Feldbücherei! Vzlic temu se mi zdi, da ni med dosedanjimi izdanji te hvalevredne knjižne vojne pridobitve mnogo stvari, ki bi jih bilo mogoče v umetniški ceni postavljati vzporedno z Meškovo »Njivo«. V tem mnenju me potrja pregled vsebine doslej izdanih snopčev, ki imajo vsi — razen 24., Meškovega — to skupnost, da so pisani v nemškem jeziku, kakor da bi slovenskim vojakom ne bilo treba lepih knjig v slovenskem jeziku. Naših fantov skromnost sodijo vendarle prenizko! — Brošura je priročna, cena (30 h) primerna; škoda pa je, da miglja v tisku vse polno napak.

E. Gangl.

Listnica upravnistva.

Vsem c. novim naročnikom javljamo, da so nam 1. — 11. št. popolnoma pošle. Ko bi bila včlenjena društva izkaze članov poslala vsaj do 1. februarja, postreglo bi se lahko z vsemi številkami. Zaradi draginje in pomanjkanja papirja se je tiskalo le 100 odtisov več, nego je bilo stanje naročnikov.

Stari dolžniki — še jih je lepo število — naj se spomnijo dolžnega zneska, da bo potem mir in red. Najlepša prilika v dosegu teh upravnistiških idealov se jim nudi sedaj ob prejemu državne draginjske doklade. Saj treba le resne volje in — drž. papirja. Upravnistvo.

Izdajatelj in odgovorni urednik:
Radioj Korene.

Last in založba »Zaveze avstrijskega jugoslovanskega učiteljstva«.

Tiska »Učiteljska tiskarna« v Ljubljani.

Razpis dveh pisateljskih nagrad.

Podpisano vodstvo Zaveze avst. jugoslovanskega učiteljstva razpisuje dve pisateljski nagradi

po 500 K in 300 K

za dva najboljša mladinska spisa, ki izideta v IV. in V. zvezku »Jan Legove knjižnice«. — Eno in drugo pripovedno delo mora biti izvirno, primerno za otroško dobo od 12. do 14. leta ter mora obsegati 5 do 6 tiskanih pol (lahko tudi več.) Snov bodi vzeta iz slovenske zgodovine, par pa ni pogoj, temveč le želja.

Rokopise je poslati do dne 1. septembra 1919. l. na naslov podpisanega vodstva. Ime pisateljevo mora biti v zaprtem pismu. Geslo na tem pismu in omo na rokopisu se morata enako glasiti.

Rokopise oceni in prizna nagrado Časnikarski in književni odsek Zaveze.

Vodstvo Zaveze avstrijskega jugoslovanskega učiteljstva,

v Ljubljani, dne 1. avgusta 1918.

L. Jelenc, predsednik. V. Rus, tajnik.

Naš denarni zavod.

Geslo: Kar plodonosno naložim, v pomoč le sebi podarim.

Hranilnica in posojilnica »Učiteljskega konvikta« v Ljubljani

registrirana zadruga z omejenim jamstvom.

Promet do 31. avgusta 1918 K 113.737-43.

Uradne ure: Vsak četrtek in vsako soboto od 1/25. do 1/26. ure popoldne.

Knjigoveznica
Anton Janežič
Ljubljana
Florijanska ulica 14

se priporoča sl. šolskim vodstvom in gg. učiteljem za izvrševanje vseh v knjigoveško stroko spadajočih del.

Št. 850./P.-1918.

Razpis službe.

Na 5razredni deški lj. šoli v Ptujski okolici se razpisuje služba učitelja — I. kraj. razred, prosta soba. Prošilec mora biti rim. kat. vere in izprašan za sloven. in nem. učni jezik.

Redno opremljene prošnje je vlagati do 30. sept. 1918. na krajni šolski svet Ptujška okolica.

Okrajni šolski svet ptujski.

Ptuj, dne 31. avg. 1918.

Predsednik:

Dr. E. Netoliczka s. r.

Šolske tiskovine

ima

: UČITELJSKA TISKARNA :

v zalogi. Ker je pa papir in tudi tisk vsak dan dražji, zato prosimo šolska vodstva in krajne šolske svete, da se požurijo z naročili in to ne samo zaradi nižje cene, ampak tudi zaradi tega, da nam bo mogoče pravočasno ustreči.

Karel Widrovo: „Moje prvo berilo“ se nanovo tiska, ker je prejšnja zaloga pošla.

Slovenska Šolska Matica

ima v svoji zalogi razen razprodanih „Letopisov“, I., II. in III. zv. — še vse do zdaj izišle knjige ter oddaja stalnim članom tudi prejšnje celotne letnike za navadno letnino 4 K; posamezne prejšnje knjige (snopiče itd.) dobivajo člani in učiteljskičniki za polovico prodajalne cene. Nečlani pa plačajo za posamezne prejšnje knjige določeno prodajalno ceno, ki je razvidna v „Pedagoškem Letopisu“.

Posebej je izdala in založila Slovenska Šolska Matica:

1. A. Őrnivec: Navodilo k I. zvezku „Računice za obče ljudske šole“. Cena 1 K.
2. Spominski list za učence in učenke, ki dobe Odpustnico. Cena 20 vin.
3. Kren-Bajželj: Javen telovadni nastop. Cena 60 vin.
4. Trunk-Dimnik: Staršem šolske mladine. Cena 2 vin.

Letnina za Slovensko Šolsko Matico znaša 4 K in se plača meseca januarja vsakega leta.

Največja slovenska hranilnica! MESTNA HRANILNICA LJUBLJANSKA Ljubljana, Prešernova ulica št. 3.

je imela vlog koncem leta 1917 K 66,800.000.—
hipotečnih in občinskih posojil „ 27,000.000.—
rezervnega zaklada „ 2,000.000.—

Sprejema vloge vsak delavnik in jih obrestuje najvišje po

4%

večje in nestalne vloge pa po dogovoru.

Hranilnica je pupilarno varna in stoji pod kontrolo

c. kr. deželne vlade.

Za varčevanje ima vpeljane lične domače hranilnike.

Posoja na zemljišča in poslopja na Kranjskem proti 5%,
izven Kranjske pa proti 5¼% obrestim in proti najmanj 1%
oziroma ¾% odplačevanju na dolg.

V podpiranje trgovcev in obrtnikov ima ustanovljeno
Kreditno društvo.

Hranilnica in posojilnica „Učiteljskega konvikta“, v Ljubljani,

r. z. z. o. j.

Celkovni račun št. 12.366.

Zadružnik našega denarnega zavoda postane lahko vsak, kogar sprejme načelstvo. Delež 50 K, se mora takoj polno vplačati. Posebno se priporočajo ti deleži kot osnovne glavnice učiteljskih društev. Deležne vloge se obrestujejo po 5%.

Vstopnine se enkrat za vselej plača 2 K.

Hranilne vloge se sprejemajo od vsacega, ako tudi ni zadružnik. Obrestna mera je 4½%. Obrestovanje se pričenja dvakrat na mesec in sicer: 1. in 16. dne vsacega meseca.

Posojila se dajo le zadružnikom na osebni kredit po jako ugodnih pogojih. Posojila dovoljuje načelstvo. Načelstvene seje so vsako 2. in 4. delavno soboto v mesecu. Zadruga plačuje na željo za svoje dolžnike premije ter tudi posreduje pri zavarovanju.

Vrača se po spodaj navedenih načinih. Vsakdo si lahko izbere način vračila po svoji osebni potrebi in po svoji plačilni zmožnosti.

Vsacih 100 K posojila se vrača po načinu:

mesečnih rokov	rokov	rok
A v 12 in sicer	11 a 9 K — h,	12. 4 K 73 h
B „ 18 „	17 „ 6 „ — „	18. 3 „ 56 „
C „ 24 „	23 „ 4 „ 50 „	24. 4 „ — „
D „ 38 „	37 „ 3 „ — „	38. — „ 66 „
E „ 46 „	45 „ 2 „ 50 „	46. 1 „ 81 „
F „ 60 „	59 „ 2 „ — „	60. — „ 70 „
G „ 70 „	69 „ 1 „ 75 „	70. 1 „ 42 „
H „ 85 „	84 „ 1 „ 50 „	85. 1 „ 26 „

Informacije pošilja zadruga vsakomur franco, kdor vpošlje 30 h v pisemskih znamkah. Na prošnje brez vpošiljatve navedenih znamk se ne odgovarja.

Dopise je naslovljati edino na zadrugo, ne na posamezne člane načelstva. Zadrugi lokal je v Ljubljani, Frančiškanska ulica 6.

Uradne ure za stranke so izvenzmi praznikov vsak četrtek in vsako soboto od ½5. do ½6. ure popoldne.

Najpripravnejša in najlepša darila za otroke

so

MLADINSKI SPISI,

ki jih je izdalo in založilo

„Društvo za zgradbo Učiteljskega konvikta v Ljubljani“.

Cena vsaki knjigi, ki je lepo vezana in bogato ilustrirana, je s poštnino vred le 1 K 30 vin.

„ZVONČEK“.

List s podobami za slovensko mladino.

:: :: Letniki od III. do XVII. :: ::

V navadni vezbi 6 K, elegantno vezan 7 K.

Vsi ti spisi se naročajo v „Učiteljski tiskarni“ v Ljubljani in v vsaki knjigotržnici.

Učiteljska tiskarna v Ljubljani

reg. zadr. z omejeno zavezo **Frančiškanska ulica št. 6**

se priporoča slavnim kraj. šolskim svetom in cenj. učiteljstvu v naročilo vseh uradnih šolskih tiskovin po najnovejših vzorcih. V zalogi ima vsakovrstne napise na lepenki, razne mladinske spise, vse poštno tiskovine za šol. uporabo itd. — Priporoča se v natisk uradnih kuvert in pisemskega papirja z napisom in sploh vseh v šol. stroko spadajočih tiskovin. V zalogi vedno: K. Wider, „MOJE PRVO BERILO“.